

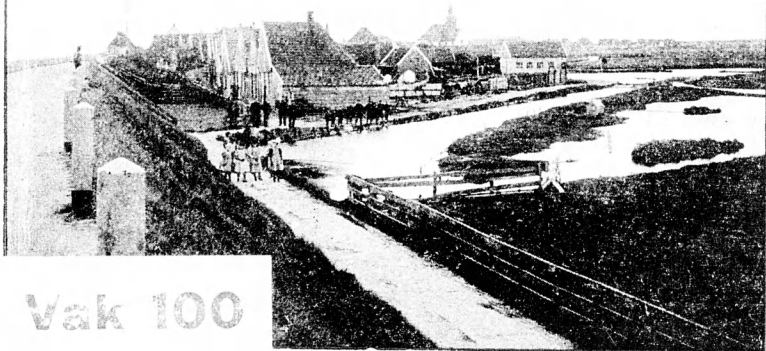
327

G I D S

VOOR

TEXEL.

Vak 100

SCHAAL 1:100000

HALF UUR GAANS

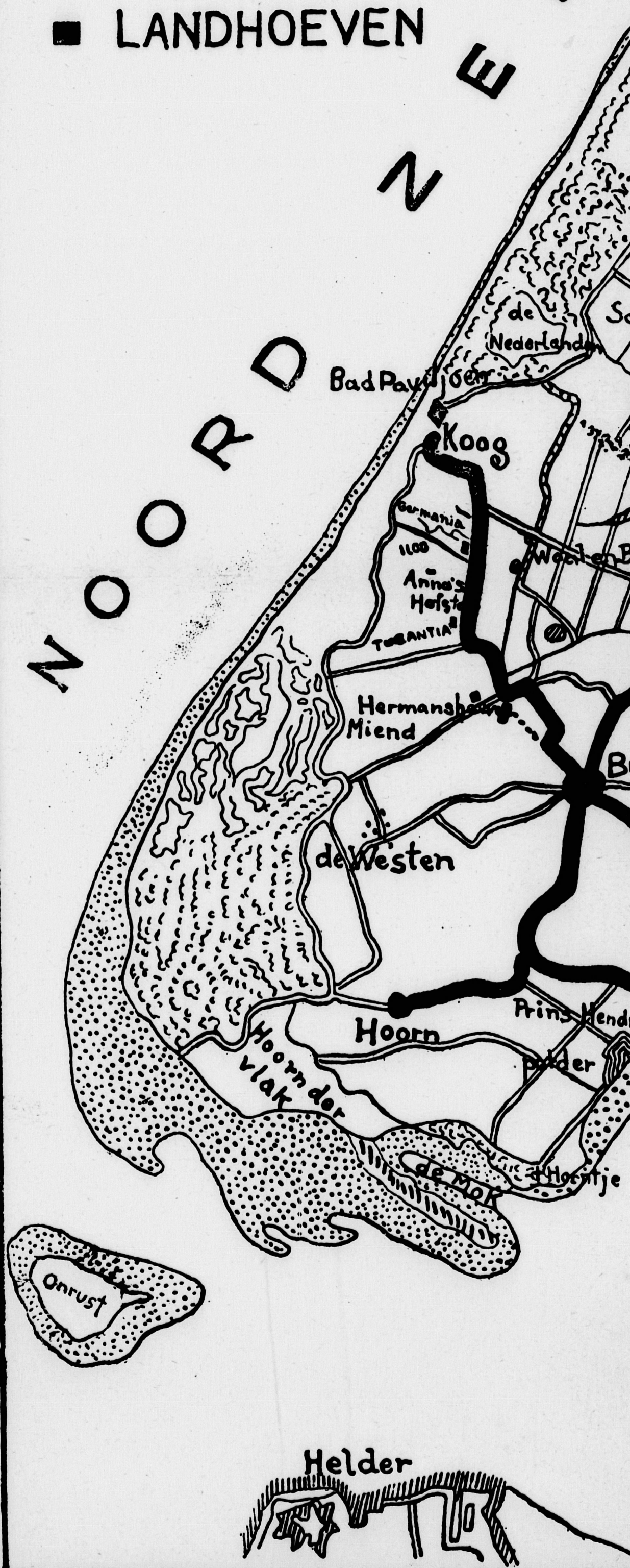
— KUNSTWEGEN

== ZANDWEGEN

- - - DYKEN

■ LANDHOEVEN

N
O
O
R
D

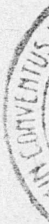
1:100000
F UUR GAANS
INSTWEGEN
ZANDWEGEN
DYKEN
NDHOEVEN

R D
N
W
E

Helder

R

Wilt-Vale 100 No 327
268-ON 091 ~~WEL~~

GIDS

VOOR

TEXEL.

Met platen, een kaartje van Texel, en
een plattengrond van Den Burg.

1898.

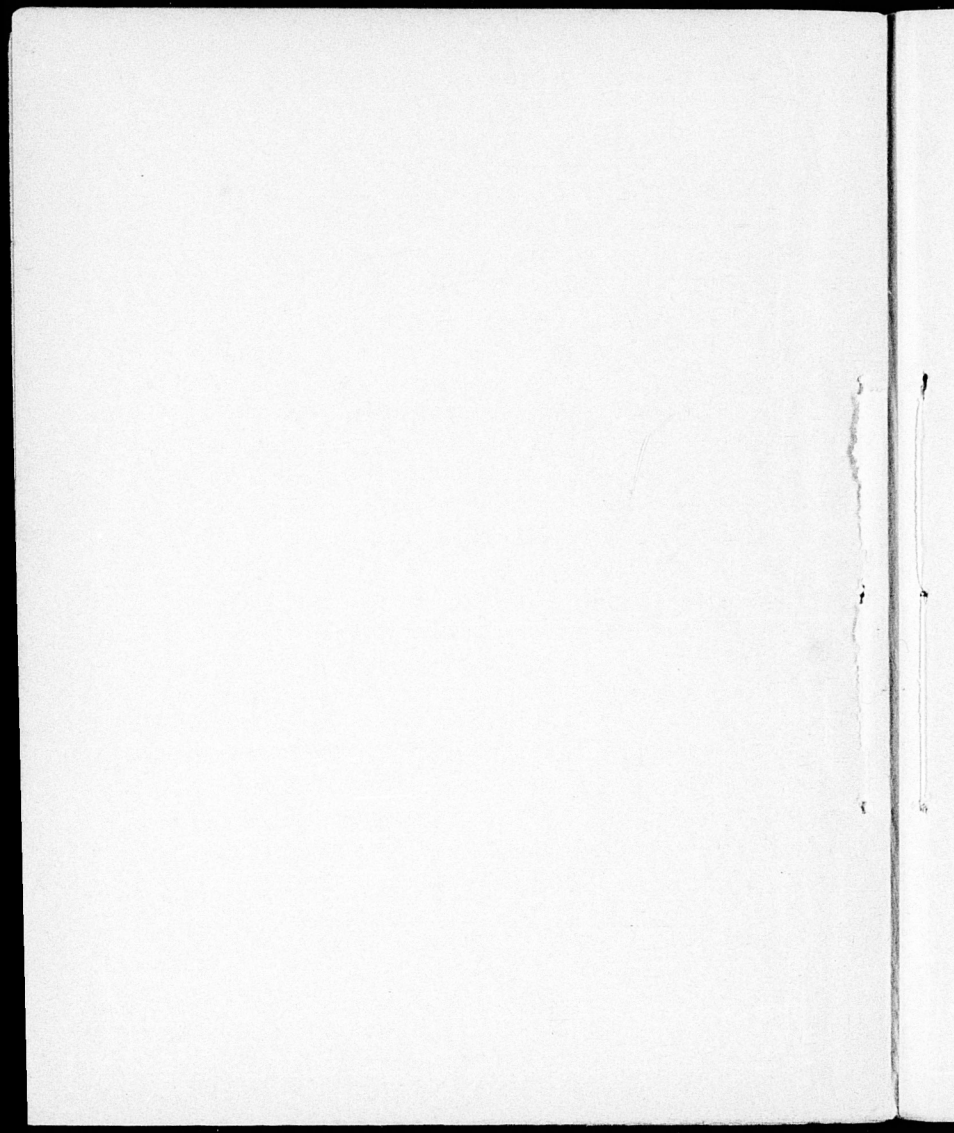
TEXELSCHE SNELPERSDRUKKERIJ.

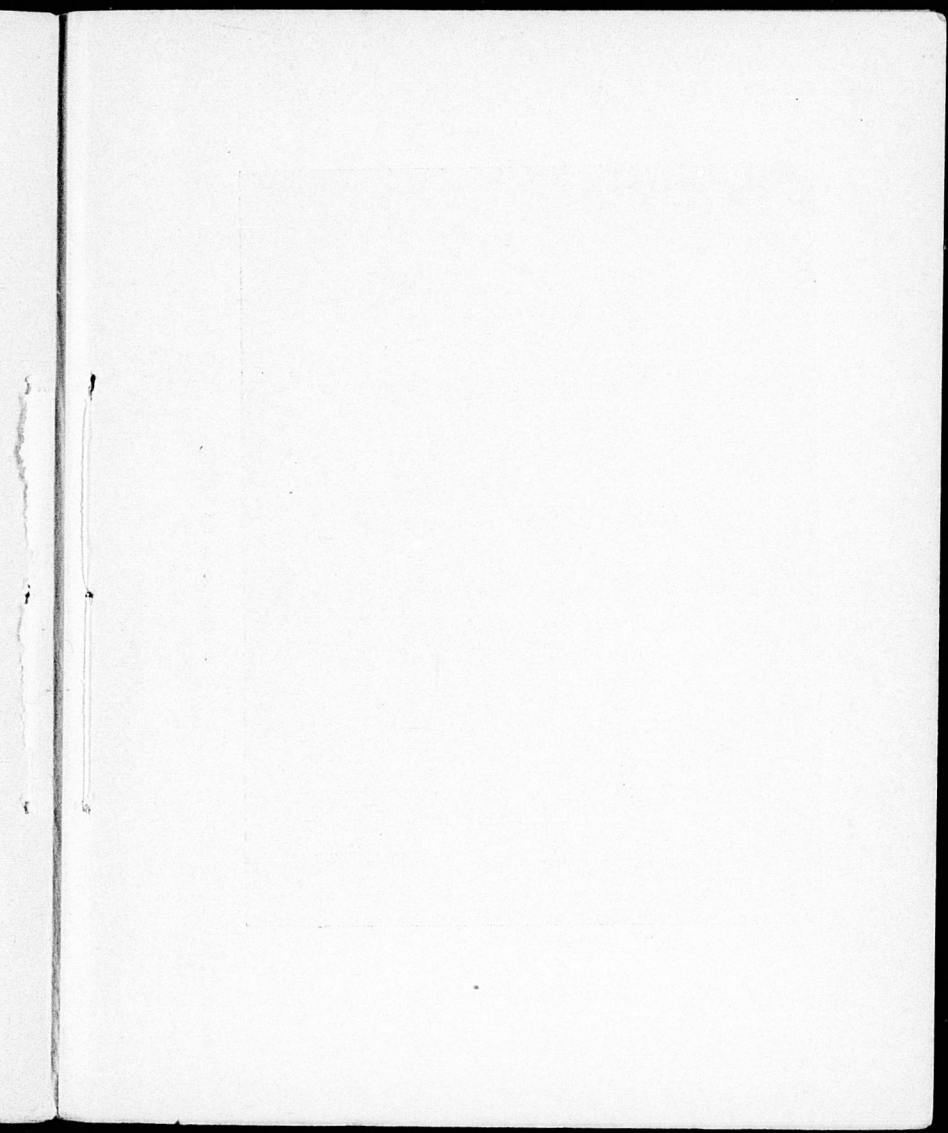
Den Burg — Texel.

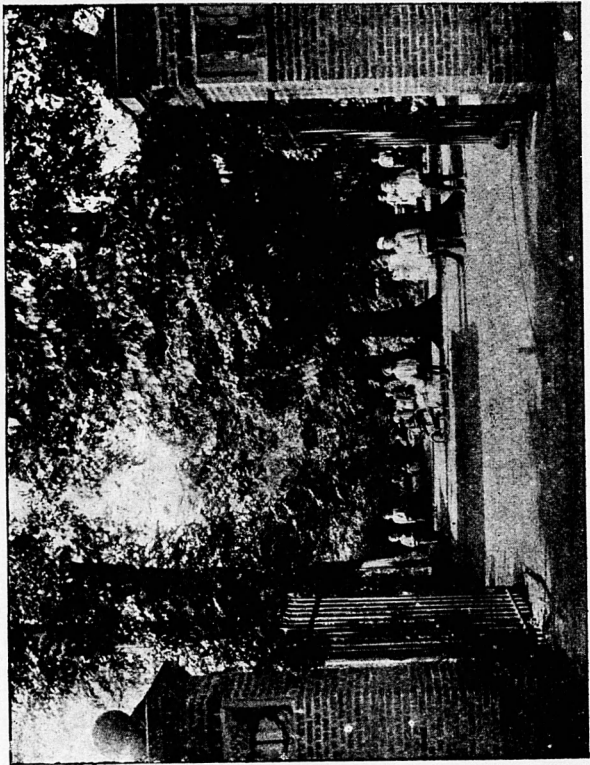
RIJKSUNIVERSITEIT TE UTRECHT

2200 4877

Park te Den Burg.

VOORWOORD.

Van jaar tot jaar neemt het vreemdelingenverkeer hier toe. En geen wonder! Texel is ontegenzeggelijk het schoonste der Wadden-eilanden en zijae geschiedenis klimt op tot den tijd der Romeinen, die hier midden op het eiland een Burcht stichtten. Vooral in den zomer is Texel, ook omdat het zoo gemakkelijk te bereiken is, een geliefd oord voor hen, die voor korter of langer tijd het gewoel der stad ontvlieden. Die hier slechts korten tijd vertoefde, deed de overtuiging op, dat het eiland Texel in ruime mate een bezoek overwaard is. „Dat had ik niet verwacht, dat alles hier zóó is! Ik had een geheel andere voorstelling van een eiland en zijne bevolking,“ hoorden we vaak zeggen. Texel, en in het algemeen de Wadden-eilanden, zijn dan ook veel te weinig bekend bij de Nederlanders. Men bezoekt Zwitserland, bestijgt de Alpen, stoomt over Lucernermeer of Bodensee, bezichtigt Napels, enz. maar verleent geene aandacht aan schoone oorden in het vaderland. Dat geschiedt uit onbekendheid met die oorden.

Om meerdere bekendheid te geven aan wat er op Texel te zien is, en niet minder om het hen, die ons eiland bezoeken, gemakkelijk te maken, alles te kunnen nagaan, stelden we dit boekje samen. Niemand behoeft hier voortaan meer doelloos rond te dolen. We stelden ons voor dat we met vreemdelingen, die Texel bezoeken, eene wandeling over het eiland deden, waarbij dan op het belangrijkste gewezen werd.

De uitgevers hebben kosten noch moeite ontzien om dezen gids zoo geriefelijk en aantrekkelijk mogelijk te maken. Een 14-tal plaatjes, bevattende interessante gezichten op de verschillende dorpen en punten van Texel, versiert de uitgave. Bovendien vervaardigden ze een plattengrond van den Burg en een kaartje van Texel voor dezen gids. Met dat kaartje in de hand, vindt ieder met behulp van den "gids" den weg.

Een geschiedenis van Texel bevat dit boekje niet. Wij hopen die later verkrijgbaar te stellen. In dezen gids vindt men vermeld, wat in onzen tijd op Texel te zien is, hier en daar iets meer.

Schrijver en Uitgevers hebben zich beijverd, bezoekers van ons eiland het verblijf alhier aangenamer en gemakkelijker te maken. Worden hun werk gunstig ontvangen!

Voor welwillende op- en aanmerkingen houden zij zich vriendelijk aanbevolen.

Schrijver en Uitgevers.

TEXEL, Juli 1898.

NAAR TEXEL.

Op, naar Texel heengetogen !
Met zijn schoon en eenig strand,
Waar de golfjes zacht bewogen,
Lieflijk murm'len langs den kant.
Op, naar Texel, om te rusten
Van des levens zorg en strijd ;
Op ! gedooild langs Texels kusten,
Daar getoefd bij zomertijd !

Op, naar Texel ! waar vol blijheid,
Hoog de leeuwrik kwinkeleert ;
Waar de meeuw, prat op haar vrijheid,
Langs de blonde duinen scheert.
Op, naar Texel ! waar de dreven
Zijn getooid met Gelre's schoon,
Waar de zefirs stoeiend zweven :
Daar wordt kalmte en rust geboôn.

Op, naar Texel heengetrokken !
Drinkt er diep de zeelucht in ;
't Koeltje streelt er zacht de lokken :
Alles streelt er ziel en zin.
Op, naar Texels fraaiste dreven !
Daar gedooild door bosch en land,
Of gezondheid, kracht en leven
Weer geput aan 't vriendlijk strand !

W. M. Tz.

Texel.

Texel is het grootste der Wadden-eilanden, ruim 500 Hectaren grooter dan de Haarlemmermeerpolder. Het bezit aan de Westzijde een schoon breed strand, dat voortdurend aantrekkelijk is door ongeëvenaarde reinheid. Het eiland telt 7 dorpen en vele buurten en gehuchten, bezit nagenoeg 6000 inwoners, die over het algemeen goed ontwikkeld, gastvrij en ordelievend zijn. Texel was vroeger een graafschap. In de 14de eeuw was het nog aan Wieringen verbonden. Omstreeks 1211 strekte het eiland o. a. ook tot verblijfplaats van gravin Ada van Holland. In 1383 kreeg het eene jaarmarkt, die nog heden ten dage bestaat en gehouden wordt op den 1en Maandag na St. Jan, (24 Juni) en zes volgende dagen. De Texelaars verwierven in 1415 het poortrecht, maar verloren, 11 jaren later, wegens verzet tegen Filips van Bourgondië al hunne rechten en vrijheden. Het is een feit, dat de Romeinen ook op Texel geweest zijn. Verschillende Romeinsche oudheden zijn in den Sommeltjesberg gevonden.

Texel is een schoon en vruchtbaar eiland; een bezoek aan de duinen, aan het strand, aan verschil-

lende punten is inderdaad de moeite waard. Wie ons land doorreisde en Texel niet bezocht, heeft een voorname plek vergeten. Het getal vreemdelingen, dat elken zomer en herfst ons eiland bezoekt, neemt ieder jaar toe en zal in de toekomst zeer belangrijk zijn. Texel heeft hotels, die een goed figuur in de hoofdsteden zouden maken; de grindwegen zijn er best en worden met zorg onderhouden; de Hooge berg, een heuvel, die zich 15 M. boven A. P. verheft, biedt een schoon vergezicht over zee en land. Zijn eenige haven is, nabij Oudeschild, gunstig gelegen, en dagelijks getuige van veel vertier. De bronnen van bestaan zijn: veeteelt, landbouw, visscherij op de Noord- en Zuiderzee, wierdrogerij en de teelt van moesgroenten en bloembollen.

De 11 openbare en 1 bijzondere scholen voorzien in de behoeften van het onderwijs, terwijl Texel 7 Herv., 5 R. K., (waarvan 2 bijkerken te Oosterend en te den Hoorn), 4 Doopsgez. en 1 Geref. kerken bezit.

Muziek en zang worden vlijtig en met veel succes door de Texelaars beoefend. Het bezit een faufarecorps, een gezelschap dat kamermuziek beoefent, een mannenkoor, gemengde koren, jonge meisjes-zangkoren enz.

Texel heeft een bezienswaardig, flink Algemeen Weeshuis en gestichten voor oude mannen en vrouwen. In den loop der eeuwen heeft het vele wisselingen ondergaan. Het werd in 1522 gebrandschat, kreeg in 1571 een bezoek van de Watergeuzen, bezat tot 1573

een nonnenklooster (thans het Algem. Weeshuis) leed veel van watervloeden en kreeg in 1864 den vuurtoren achter Eierland.

Maar waar zouden we eindigen, indien we aldus voortgingen! Alleen dit nog: Texel bezit een flink post- en telegraafkantoor en verschillende hulppostkantoren. Alle dorpen, ook de vuurtoren en de strandwacht, zijn telephonisch met het telegraafkantoor verbonden. Nadere bijzonderheden vermelden we bij de beschrijving der dorpen.

De Ada van Holland.

Hoe bereikt men Texel?

Heel gemakkelijk, heel prettig. Ja, het is veel gemakkelijker naar Texel, dan naar menig Noord-Hollandsch dorp te reizen.

Stapt maar in den trein, dames en heeren! In ruim 2 uren bereikt men per spoor uit Amsterdam den Helder. Haast u maar niet. Ziet maar eens rond te Helder, want de post- en passagiersboot „A da van Holland“ vaart vier malen per dag heen en terug tusschen Texel en Helder. Van Helder 's morgens te 6 en 9½ uur, 's namiddags te 4 en 7 uur, en van Texel 's morgens te 4½ en 8 uur, 's namiddags te 2¼ en 5½ uur. Dat hadt ge niet gedacht,

dat er zoovele gelegenheden per dag bestonden om van en naar Texel te gaan.

Wilt ge bij aankomst te Helder terstond naar Texel, welnu, *wandel* naar het Hoofd; in 15 minuten doet ge het op uw gemak, of stapt tegen betaling van 25 cts. in een vigelant. Langs de prachtige Hoofdgracht bereikt ge de „Ada van Holland.“ Stapt er maar op en weest niet bezorgd. Het kalme, rustige gelaat van kapitein Mets bant alle vrees. De dienst is aan geoefende handen toevertrouwd. De boot vertrekt; een paar minuten en . . . daar vertoont Texelstroom zich aan ons oog! Merkt ge wel, hoe vredig de golfjes kabbelen en krijgertje met elkaar spelen! In een half uur bereiken we Texel, bij tegenstroom in drie kwartier. Zoo'n tochtje op zee is veel waard: 't is verfrisschend, opwekkend en kost toch maar een beetje. Een retourbiljet kost 80 ct. en f 1.25.

Zeeziekte? Gekheid! Als het *wel* weer is om zeeziek te worden, dan is het *geen* weer om op reis te gaan. Wij hebben meermalen met eene vlet den overtocht gedaan van Texel naar Helder, en de „Ada van Holland“ ligt op hare raderen zoo vast op de zee als een muur op het land staat.

En die boot is keurig ingericht. Daarvoor zorgde de ondernemer, de heer C. Bosman te Alkmaar, en de „Ada“ is solied er bij.

Als het u niet te koel is, blijf dan op het dek. Het treft juist, dat we dicht langs den wal stoomen.

Eerst ziet ge het torentje van de Herv. Kerk te Den Hoorn. Die toren is eene baak voor de zeevaardenden. De netten, daar bij de kust, dienen om rog te vangen Tong, kabeljauw en zalm zijn echter fijner van smaak.

Daar verheft zich het vriendelijk torentje der R. K. en wat oostelijker dat van de Herv. Kerk te Oudeschild. Het dorp ligt wat verscholen achter den dijk. We komen er aanstonds langs. Nog een enkelen blik op de reede, waar zoo vaak in Neerland's roemrijke tijden, de vloten van onzen De Ruyter en Tromp lagen!

Zijn we er nu reeds? vraagt ge. Wij dachten het wel, dat het u nog te vlug zou gaan.

De boot ligt stil, we stappen aan wal. Diligence en andere rijtuigen staan gereed.

Welkom op Texel, dames en heeren!

Op en om de Haven

Mag ik U tot gids zijn?

Gaarne.

Nu, dan nemen we eerst een kijkje op en om de haven. Zijheft aan de Noordzijde nog eene bijhaven.

De meeste der vaartuigen, die ge hier ziet, doen dienst voor de Noordzee- en kustvisserij. De Noordzee-visschers hadden vroeger een goed bestaan;

in de laatste jaren is dat zeer verminderd. Goede vangsten beginnen tot de zeldzaamheden te behooren. De kustvisschers hebben van Mei tot November weinig te doen. Gedurende den winter visschen ze garnalen. Deze worden in de kokerijen gekookt en daarna verzonden naar Londen, Parijs en Brussel.

Laten we hier een kijkje nemen in de kokerijen. De meeste visschers koken en verhandelen echter zelf hun vangst; dat komt hun wenschelijker voor. Hier zijn we aan de zeilmakerij; verderop is er nog eene. Gaarne gunnen de bazen ons een kijkje ook naar de taanderij. Wilt ge de ijspakhuizen ook zien? Hier zijn we op de helling. Druk is het er gewoonlijk niet, ofschoon de baas uitstekend zijn vak verstaat; maar (vooral) de kustvisschers verdienen te weinig en stellen reparaties zoo lang mogelijk uit. Dit is het pakhuis van den tonnen- en bakenzetter. Wacht, nemen we ook nog een kijkje in het kantoortje van den Havenmeester. Aan hem is tevens de zorg voor den s'ormwaarschuwingsdienst — de seinpalen zijn daarvoor bestemd — opgedragen. De eigenaar van het schippershuis biedt ook gelegenheid om vee te wegen. Van half Mei tot half Juni van ieder jaar worden hier uit de haven ruim 20.000 lammeren verzonden; de meesten gaan naar Leiden. In veebooten en tjalken worden ze vervoerd. Den nacht vóór de verzending der lammereⁿ hebben de boeren het druk, want alle lammeren worden per as naar de vaartuigen gebracht.

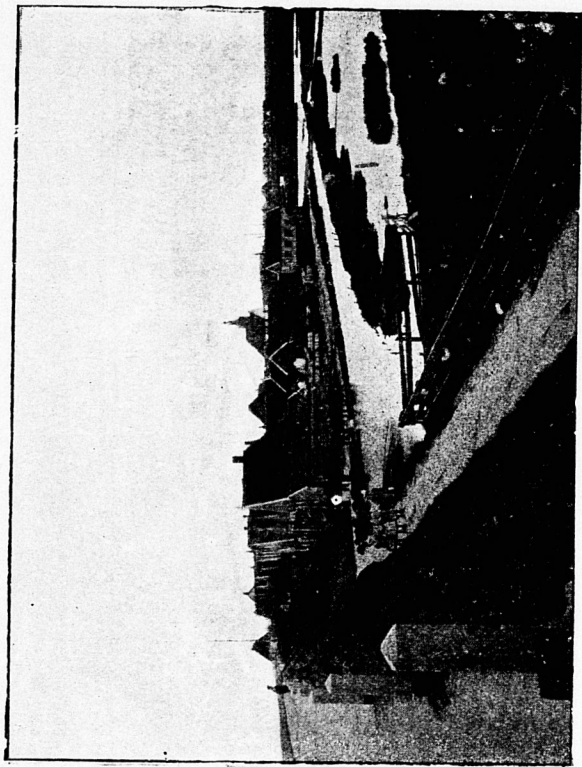
Die beestjes zijn bij de aflevering 6 weken oud en brengen dan van f 6 tot f 13 op. De schapenfokkerij is de voornaamste bron van bestaan op ons eiland.

Soms ziet het er hier heel anders uit. Als de orkaan losbreekt, het water met den vloed komt aanrollen en eene ongewone hoogte verkrijgt, staan de kaden onder. Sommige woningen hebben er dan last van. In de opkamer van den heer Zwanenburg stond het weleens zóó hoog, dat het bijna in de bedstee stroomde, en hier voor het Stations-Koffiehuis van mej. de Wed. Bijl (dit koffiehuis is tevens logement en zeer aanbevelenswaardig) zagen we het zeewater eens op de bovenste trede der trap staan. Gelukkig, dat het van zelf weer wegloopt. Bang zijn we hier niet; de dijken worden goed onderhouden; bij stormweer en hooge getijden zijn we echter waakzaam. Wij zouden niet gaarne bij stormweer in de steden vertoeven. Br!... een regen van pannen en schoorsteenstenen is geen hapje. Kwam de nood aan den man, dan gingen de bewoners van Oudeschild natuurlijk op de vaartuigen en die zijn hier genoeg — meer dan 200. We staan hier voor den stoomgraanmolen; de eigenaar is een ondernemend nijverheidsman, die velen werk verschaft. Hier vlak naast bevindt zich zijn steenkolenpakhuis. Hij zelf woont aan den Burg. Deze breede strook weiland was voor korte jaren nog eene sloot. De eigenaar liet die, en het aangrenzend modderwed, dempen. Thans graast het vee er en binnen enkele

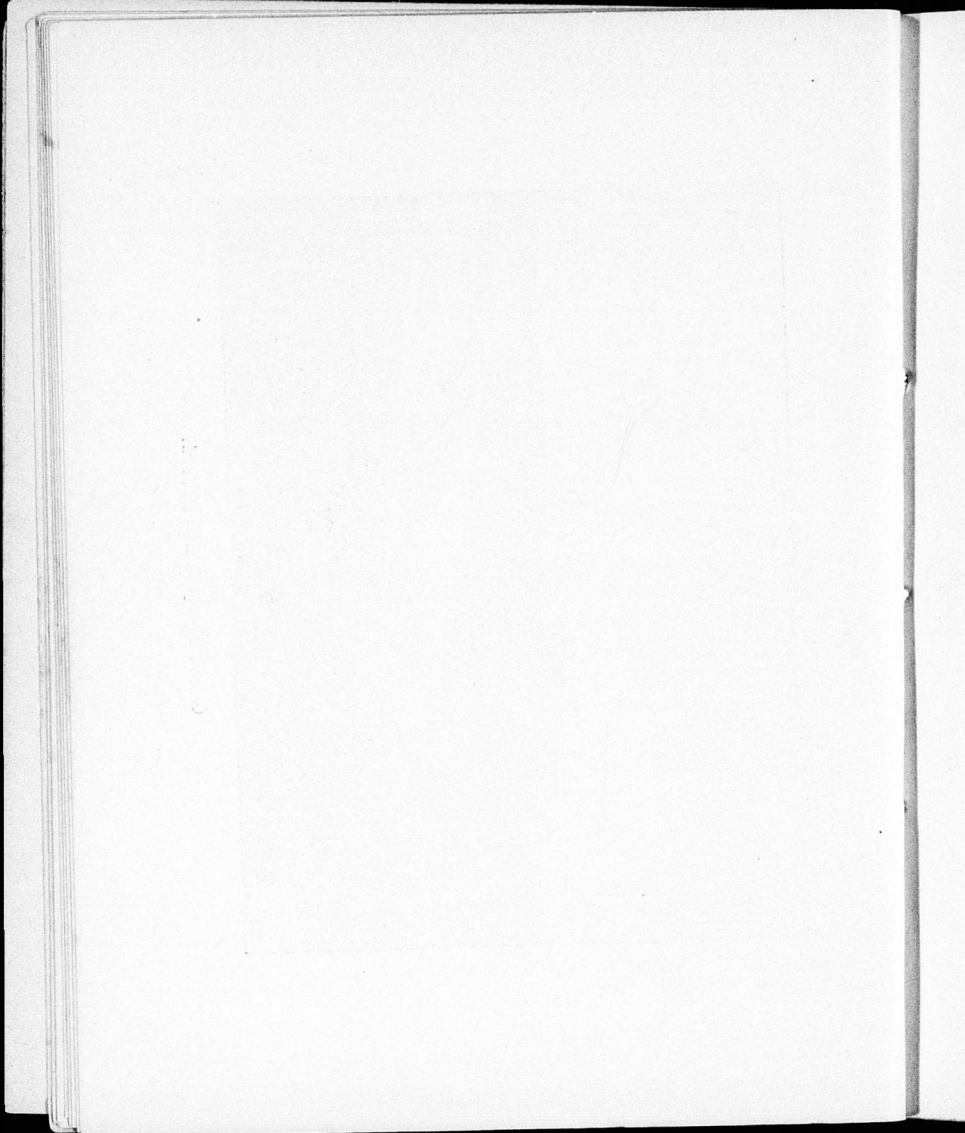
dagen begint men er eenige huizen te bouwen. Over eenige jaren strekt Oudeschild zich denkelyk tot de haven uit. Zie zoo, nu zijn we aan het dorp Oudeschild.

Oudeschild.

Dit dorp strekt zich uit van het oosten naar het westen. De bron van bestaan der inwoners is visscherij. De bezitters van grootere vaartuigen beploegen de Noordzee, die van kleinere schnuten, blazers geheeten, oefenen hun moeitevol bedrijf uit in het noorden der Zuiderzee en langs de kusten. Op de waarden zoekt men alikruiken, eene lekkernij voor de Engelschen. Vroeger werden hier veel schelpen gevischt; deze bezigheid leverde een matig bestaan op. Maar laten we, dames en heeren, de dorpsstraat langs wandelen. De dorpelings hebben, een tiental jaren geleden ieder voor zijne woning eenige boomen geplant, die met hun lommer ons tegen de al te warme zonnestralen beschermen. Zooals ge ziet, zijn de meeste woningen niet hoog opgetrokken, maar ze zijn ruim genoeg en de bekende Texelsche zindelykheid vindt men hier evenzeer als op de andere dorpen. Pardon, even halt! Deze sloot loopt achter het dorp langs en we zouden haar niet gaarne missen. Een kwartier hier van daan ligt de boerderij Brakenstein. Tot voor

Gezicht op Oudeschild.

een paar jaren stond de oude buitenplaats, in de 17e eeuw door een zeeofficier gesticht, er nog. Men vond er eene ruime zaal in, met prachtige schilderstukken. De tegenwoordige bewoner is een familielid van den eigenaar. Brakenstein is lief gelegen, heeft een fraai bosch en een vruchtbaren tuin, waarin verscheidene ooftboomen staan. Vlak tegenover Brakenstein liggen de weezenputten op het terrein der weezenplaats, eene boerderij toebehoorende aan het Algemeen Weeshuis, dat aan Den Burg is. De weezenvoogden hebben de Schildsloot, zoo heet ze, aan de Vereeniging „Dorpsbelang“ te Oudeschild in gebruik en onderhoud, tegen vergoeding eener onbeduidende huur per jaar, afgestaan. „Dorpsbelang“ heeft in 1896 de sloot laten uitdiepen. Dat werkje kostte ruim f 1000. Alle dorpelingen dragen iedere week iets bij om de schuld (eene leening à 4 pCt.) af te lossen.

Wel, dat is heel aardig.

Ja, dat zegt u wel: Eendracht maakt macht. En waartoe de sloot dient? Om in vletten, gevulde tonnen met water uit de weezenputten naar het dorp te voeren voor die gezinnen, wier woningen niet van een regenbak zijn voorzien. We hebben onze tekortkomingen als ieder schepsel, maar eensgezindheid en verdraagzaamheid zijn prijzenswaardige eigenschappen onzer visschersbevolking. We zijn hier vogeltjes van dezelfde pluimage; rijken zijn er niet. Velen mogen

een sober bestaan hebben, maar armoede, nijpende armoede heerscht hier nooit.

U ziet, dat de huisjes er netjes uitzien. Hier zijn we bij „de Zeven Provinciën”. Het logement is genoemd naar het schip van onzen grootsten zeeheld De Ruyter. Het oude, vervallen gebouw, dat uit drie verdiepingen bestond, is in 1897 gesloopt en toen verrees dit in de plaats.

Hier is de openbare school, de eenige van het dorp. Ze werd in 1868 gebouwd. Het hoofd der school wordt bijgestaan door 2 onderwijzers en eene onderwijzeres. Twee huizen verder is de pastorie der Herv. gemeente, en hier op den hoek van de Kerkesteeg is het Hulppost- en telefoonkantoor, hetwelk voor het publiek geopend is op alle werkdagen des morgens van 7.30 tot 11.30, en des namiddags van 12.30 tot 2.30 en van 5 tot 7 uur, op Zon- en feestdagen des voormiddags van 7.30 tot 8.30 en des namiddags van 12.30 tot 1.30 uur.

Als ge de kerkesteeg inziet, rust uw oog op de Herv. Kerk, die in 1650 gesticht en in 1740 vergroot werd. In 1878 werd het binnenwerk der kerk geheel vernieuwd. Zooals ge ziet prijkt op dit marmeren steentje in den gevel van het voorportaal de naam van Ds. Post, thans predikant te Hoorn. Aan zijne zorgen en bemoeiingen dankt de Herv. gemeente de restauratie der kerk. Er is in de kerk een orgel; voorts bezit zij een lichtkroon, geschonken door

M. A. de Ruyter en een geschonken door den admiraal C. Tromp. Beide zeehelden vertoefden hier vaak; wanneer hun vloten voor Oudeschild op de reede lagen, hadden zij hun intrek in de hiervoor genoemde Zeven Provinciën en woonden zij dan steeds de godsdienstoefeningen bij. Maar wandelen we verder. Hier bevinden we ons bij de Koningin Wilhelmina Bewaarschool. Ze bevat drie lokalen, is 21 M. lang, 7 M. breed en heeft eene zeer ruime speelplaats achter en eene vóór de school. Alle dorpskinderen van 3 tot 5 jaar, op eene enkele uitzondering na, gemiddeld 50, bezoeken haar. Wandelen we het dorp westwaarts uit! Zoo, nu zijn we bij de R. K. Kerk, die drie jaar geleden, door de goede zorgen van Pastoor Wouterlood, geheel vernieuwd en vergroot werd. In 1835 kreeg de R. K. Gemeente haar eigen kerk. Zij is net en alleszins bezienswaardig. De eenvoudige pastorie staat vóór de kerk.

Gaan we nu even terug. Linksom zijn we op het Jeneverbuurtje.

In den tijd van De Ruyter werd de oorlogsvloot uit de Weezenputten van drinkwater voorzien. Op dit buurtje stonden toen eenige herbergen. Zoo kwam het buurtje aan zijn naam. Het laatste huis passeerende, bevinden we ons op het schelpenpad, dat, langs de Schildsloot, naar Brakenstein voert.

Oudeschild heeft verschillende instellingen: De

Societeit Neptunus, opgericht in 1860; het Ziekenfonds voor mannelijke personen (van 12—50 jaar laat het leden toe); het Adm. de Ruyterfonds, opgericht om visschers op hun ouden dag eene wekelijksche toelage te verstrekken; de Schippers- en visschersbond; eene afd. van den Ned. Protestantenbond; een Mannen- en een gemengd zangkoor, eene meisjes-zangvereeniging en kinderzangschool, voorts de Vereeniging tot stichting en instandhouding der Koningin Wilhelmina Bewaarschool. Dorpsbelang.

Tusschen Oudeschild en Den Burg is eene ge-regelde diligenciedienst, eveneens tusschen Oudeschild, Waal en Oosterend.

De Schans.

Willen we wandelen of fietsen? Voor beide is de weg uitstekend. We nemen eerst een kijkje in en om het fort de Oudeschans.

Het fort is in 1572 aangelegd en werd in 1812 op last van keizer Napoleon I in beteren staat gebracht. Het fort heeft, zooals u ziet, eenen ongelijkzijdigen vijfhoekigen vorm, en wordt omringd door eene gracht; aan beide zijden ziet ge een hoog terrein, een ravelijn met gracht. Het fort heeft twee toegangen. De steenen kazerne is ruim 16 jaren geleden

door een windhoos vernield; zij was ingericht voor 100 manschappen, met een paviljoen voor officieren. Dit paviljoen werd door den windhoos, wiens gebulder geleeek op het rollen van den donder, gespaard, maar is later gesloopt. Hier is het bomvrij kruitmagazijn, waarin 3000 kilo buskruit kan geborgen worden. Daar ten westen van het fort ziet ge de redoute en ten oosten eene lunette; zij werden aangelegd in 1811 en 1812. Gebouwen bevatten ze niet. Ze vormden een kamp om eene landing te beletten, nl. in den tijd, toen ze aangelegd werden. Westwaarts op den Hoornschen zeedijk, aan het Horntje, was vroeger met hetzelfde doel eene batterij geplaatst. De oppasser van het fort woont aan het Oudeschild.

We gaan den zeedijk langs en zien dan den Prins Hendrik-polder, eigendom van den baron de Goffinet. De vruchtbaarheid van dezen polder is sedert de laatste 15 à 18 jaren bijzonder toegenomen. De rentmeester woont aan Den Burg. Wanneer we naar het Horntje wandelen, hebben we een schoon gezicht op de reede en het Marsdiep.

„Welk een heerlijk panorama!”

Zegt u dat wel. Zoo'n tafereel trekt altijd aan. Die groote oorlogschepen houden oefeningstochten; de visschers oefenen hun gewoon bedrijf uit en die dansende vletten op de zilten golfjes zijn van visschers. Gevaarlijk is zoo'n vlet, meent u? Wel neen! De wakkere mannen zijn als het ware in de

vlet opgegroeid, en zelfs bij onstuimige zee b'ijven ze niet in de haven liggen; ze roeien de vlet precies op den kop van elk golfje, zoodat er geen spatje in komt. Zij hanteeren de riemen, mijnheer, als gij op uw kantoor de pen. Nu zijn we aan Het Horntje.

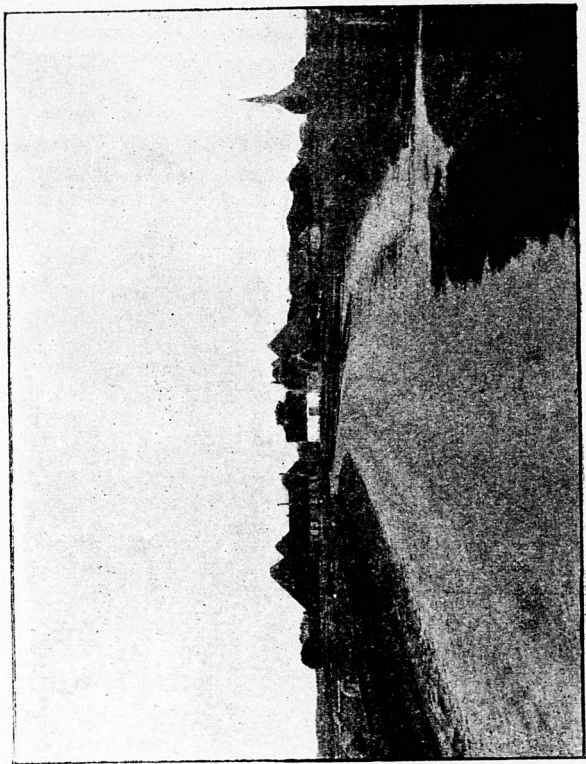
Het Horntje.

Het was vroeger een gehucht, hier aan de Z. W. zijde van Texel. De zee nam het grootste deel door afspoeling weg. Er staan nu slechts drie woningen. In het begin dezer eeuw was hier eene quarantaine-inrichting. Een paar eeuwen geleden vond men hier de hoogste duinen van Texel. De zanddijk, in de vorige eeuw aangelegd, sloeg in 1776 weg, doch werd later hersteld. Als in den winter de A d a wegens ijsgang niet kan varen, worden brieven en reizigers in ijsvletten van hier naar Helder vervoerd. Geen kleinigheid, dat verzeke ik u! Maar de koene, kalme Horsers, zoo heet men de bemanning,⁽¹⁾ schuiven u over en stuwen u, in de vlet, door het drijfjts zoo knaphandig, dat ge uwen hoed er voor afneemt en zegt: „Ieder in zijn vak!“ Wilt ge meer van dat

(1) Soms moet de afvaart van den Hors (zie het kaartje) plaats vinden: daarvandaan het woord Horsers. Zuidwestwaarts van het Horntje ligt een inham, „De Mok.”

.
.
.
e
n
a
n
.
s
-
s
t
t

ts
et

Gezicht op Den Hoorn.

Horsen weten, informeer er dan, als ge over een 14 dagen Texel weer verlaat, bij Kapt. Mets, op de Ada, naar.

Over 14 dagen?

Neem me niet kwalijk, mijnheer, ik wist niet, dat ge plan hadt, hier veel langer te blijven. Nu, al toeft ge hier een vol jaar, vervelen zal het u niet. Logementen, puike, ontbreken aan Den Burg niet en de hôteliërs weten wat eene goede tafel vereischt. Amusement hebben we ook. Gaan we nu naar Den Hoorn en rusten we eene wijle in „Loodsmans Welvaren.“

Den Hoorn.

We stappen weer op! Ge merkt al dadelijk, dat het dorp geheel in de lengte is gebouwd. Het ligt $1\frac{1}{4}$ uur van Oudeschild, ruim een uur van Den Burg en een kwartier van de duinen.

Eerst naar de duinen.

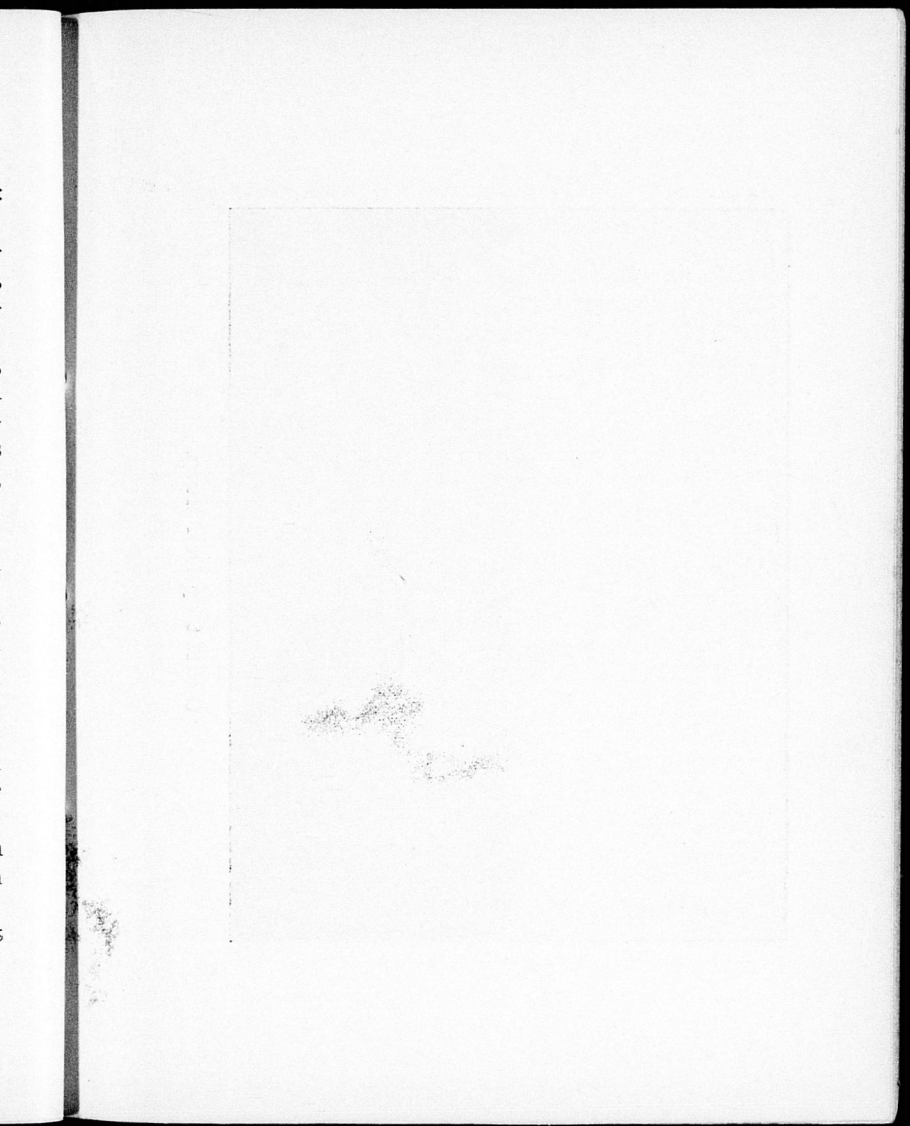
We zijn er op! Daar strekt zich die oneindige watervlakte, het strand kussend, uit. Dat is de Noordzee. Zie, daar duikt de levenwekster, vermoeid van haren langen tocht, aan den westelijken hemel in zee weg. Noordwaarts flikkert reeds het draaiend licht van Eierland, dat den zeeman als toeroept: Verwijder u van deze kust!“ en zuidwaarts lonkt Huisduinen's

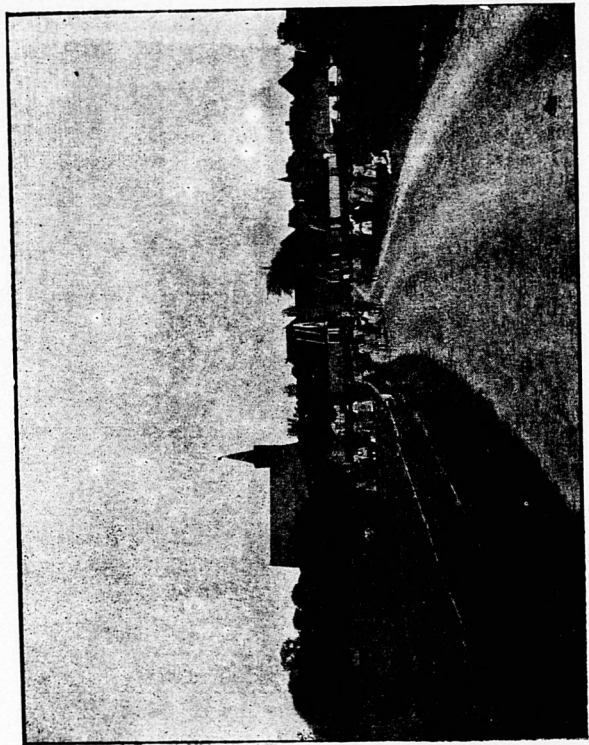
vuurtoren u vriendelijk toe als wilde hij zeggen :
 „De veilige haven is nabij.“

Hier neergezeten in den stillen avondstond, gevoelt men zich klein en toch zoo rustig, zoo vrij, zoo tevreden. Ver van het gevoel der wereld verwijderd, ontvangt men hier heerlijke indrukken..... pardon, dames en heeren ! ik begon daar, geloof ik, met het maken eener bespiegeling. Vergun mij u thans, terwijl we naar het dorp terugkeeren, het belangrijkste van Den Hoorn te vertellen. Het was vroeger vereenigd met het dorp Den West en, dat bijna geheel vervallen is. Tot het jaar 1838 was De Hoorn op één na het grootste dorp van Texel. In dat jaar werd het loodswezen van Den Hoorn naar Helder verplaatst en taande de welvaart. Er is eene Herv. en eene Doopsgezinde kerk, ieder met één predikant. De kleine Herv. kerk heeft een betrekkelijk hoogen toren, die den zeelieden tot baak dient. De R. K. zijn kerkelijk vereenigd met Den Burg en hebben hier een hulpkerk, die door de Geestelijken van Den Burg bediend wordt. Den 15n Mei 1761 werd te Den Hoorn de beroemde dichter en romanschrijver Loosjes geboren.

Hier bestaat ook eene kaasmakerij, die haren goeden naam weet te handhaven. De dorpelingen leven hoofdzakelijk van de veeteelt.

Er is eene openbare school. Het H. d. S. wordt bijgestaan door één onderwijzer.

Gezicht op Den Burg.

Het dorp bezit een plaatselijk Nut.

Het dorp O u d e n H o o r n, dat zuidwaarts van den Hoorn lag, werd in 1398 door de Friezen verbrand. Zuidwestwaarts van Den Hoorn is het Hoornder Vlak. In 1744 werd te Den Hoorn een gasthuis voor onvermogenen gesticht, terwijl in 1839 door de weduwe van den Hoornder predikant (Hendrik Schutte), mej. Aaltje de Keijzer, een huis en tuin voor predikantswoning werd vermaakt aan de Herv. gemeente. Te Den Hoorn heeft men een zieken- en begrafenisfonds. Er is aan dit dorp eene reddingsvlet gestationneerd.

Den Hoorn is telephonisch verbonden met het telegraafkantoor te Den Burg en is voor het publiek geopend op werkdagen des voormiddags van 7.30 tot 11.30 en des namiddags van 12.30 tot 2.30 en van 5 tot 7 uur. Op Zon- en feestdagen des voormiddags van 7.30 tot 8.30 en des namiddags van 12.30 tot 1.30.

Den Burg.

Hé, kastelein, kom over een kwartier voor met uw rijtuig, liefst met twee paarden.

Best, mijnheer!

't Wordt immers niet donker van avond?

Volstrekt niet; 't is morgen volle maan. Ja, ja, den stand der maan kennen wij, dorpelingen, op ons duimpje. Onze wegen worden niet door gas verlicht: Texel heeft geene gasfabriek. Electriscbe verlichting kennen we alleen bij naam. Hier valt nog heel wat te doen voor de verlichting.

Wij komen het dorp aan de zuidzijde binnen. Het is de hoofdplaats van ons eiland, is lief gelegen en het heeft het voorkomen van een plattelandsstadje. De Romeinsche veldheer Drusus, die hier een *burcht* bouwde, gaf aanleiding tot de stichting dezer plaats. Het dorp was in vroeger eeuwen omgeven met wallen, schansen, bezat poorten, drie in getal, en werd ingesloten door eene breede gracht. Van deze gracht is de Burgwal het laatste overblijfsel.

Van den Burg het Noorden inlopende, bereikt men in drie uren eerst de zee. In de laatste 6 jaren is er heel wat geschied, om Den Burg een netter aanzien te geven. De voornaamste gebouwen, die we voorbijloopen, wijs ik u aan. Dit is de R. K. Kerk. Zij werd in 1863 nieuw opgebouwd. Aan dezen zelfden kant der straat is het R. K. Oude mannen en Vrouwenhuis. We loopen deze straat ten einde, slaan linksom en zien nu voor ons het Gasthuis of liever het Gesticht van Liefdadigheid, behoorende aan de burgerlijke gemeente. De verpleegden genieten er een rustig leven.

Terugkeerende op onzen weg bereiken we door

Gasthuisstraat, Hoogerstraat en Birnenburg het in 1841 gestichte Raadhuis. Het is de moeite waard het te bezichtigen. De Hervormde kerk daar nabij het Raadhuis bestaat reeds eeuwen. Een paar jaar geleden werd het dak vernieuwd. Van binnen ziet zij er zeer net uit. We hebben hier bij het Raadhuis de Vischmarkt, de Waag en het marktplein de Groene Plaats, met zijn hooge, fraaie boomen. Het plein is omgeven door flinke hotels, alle zeer aanbevelenswaardig. Wij zullen beginnen met Hotel Texel en treden er binnen. De hotelhouder heeft geen kosten gespaard, om deze inrichting aan alle eischen des tijds te doen beantwoorden. Deze schoone tuin behoort tot het hotel. Het gebouw is gedeeltelijk nieuw opgetrokken. Het niet gesloopte gedeelte van het voormalige gebouw was vroeger het landshuis, en diende later, — tot 1841 — tot Raadhuis. We staan hier dus op klassieken grond. Ada van Holland vertoefde hier in het begin der 13de eeuw als gevangene. Recht voor u uit is het Logement „De Zwaan.“ De zaal is ruim en gezellig. Vlak tegenover „De Zwaan is het logement „De Oranjeboom.“ Het is een net burgerlogement. Er naast is het bekende hotel „De Lindeboom.“ We gaan er even binnen. De eigenaar weet zijn hotel niet minder aantrekkelijk te maken dan zijne concurrenten. Het is vaak moeielijk voor ons ingezetenen, als we een uurtje willen verpoozen en van ons schoon

marktpllein willen genieten, te beslissen welk hotel we zullen ingaan. Allen tegelijk bevoordeelen gaat niet; en toch zijn allen onze mede-ingezetenen. Het doet ons dus plezier, alle logementhouders, die we noemden en nog zullen noemen, te kunnen aanbevelen.

Vlak tegenover „De Lindeboom“ is het Café „Den Burg“. Slaan we den hoek om, dan zijn we bij het Park, eigendom van Texel. Stapt maar in door het hek, dames en heeren!

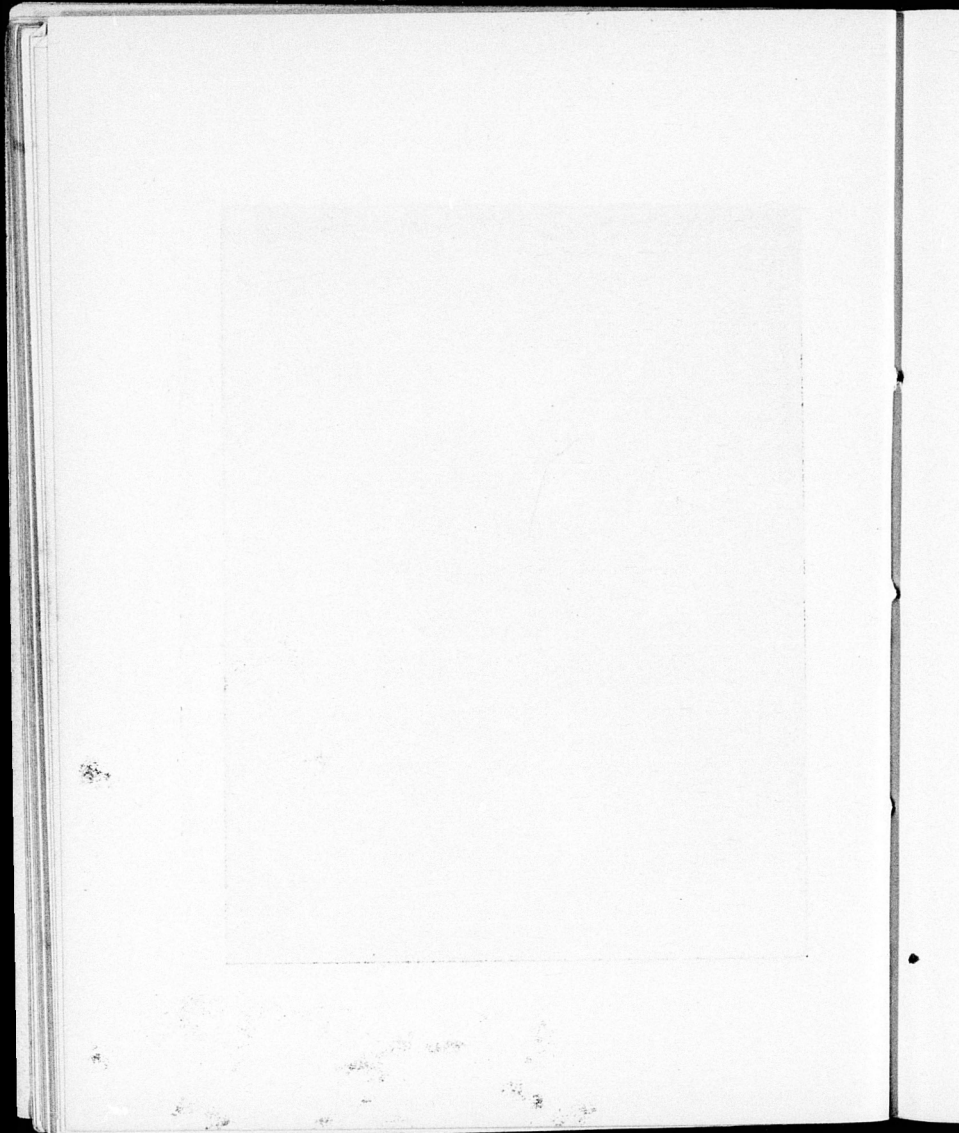
O, welk een lief plekje!

Nu, het wordt dan ook op hoogen prijs gesteld en met zorg onderhouden. Wilt ge rusten, de banken noodigen u er al toe uit. De Parkstraat weer ingaande, komen we bij het Rijks-Post- en Telegraafkantoor, hetwelk voor het publiek geopend is op werkdagen des voorm. van 7.30 tot 11.30 uur en des nam. van 12.30 tot 2.30 en van 5 tot 7 uur. Op Zon- en feestdagen des voorm. van 7.30 tot 8.30 en des nam. van 12.30 tot 1.30 uur.

Rechts van het postkantoor is eene drukkerij en links er van ziet gij het Algemeen Weeshuis, dat er warmpjes in zit. Het was tot 1573 een klooster. De verzorging der weezen is uitstekend. Linksom is de schoolstraat en dit lange gebouw is de openbare school. Het H. d. S. wordt bijgestaan door 4 onderwijzers, 1 onderwijzeres en nog 1 onderwijzeres in de nuttige handwerken. In het achterste lokaal wordt de school voor uitgebreid lager onderwijs gehouden.

Marktplaats te Den Burg (Groenepplaats.)

Het H. d. S. wordt door 1 onderwijzer bijgestaan. Hier naast de school is het brandspuithuis en even verder de Algemeene Bewaarschool.

In de Weverstraat, waar we nu heengaan, bevindt zich de Christlijke Bewaarschool, en het kantoor van den gemeente-ontvanger. Hier aan Den Burg is ook het kantoor van den Rijksontvanger en dat van den ontvanger der Registratie gevestigd. De Weverstraat doorgaande komen we aan de Warmoesstraat; hier is de drukkerij der Nieuwe Texelsche Courant. We loopen de straat geheel uit en bereiken dan het logement „De Vergulde Kikkert.“ In de ruime zaal, tot 1865, meen ik, was zij ingericht tot kolfbaan, houdt de Afd. Texel der M. t. N. v. h. A. hare bijeenkomsten. In alle hotels hier, dus ook in de Vergulde Kikkert, staan biljarts.

We gaan nog eens door de Hoogerstraat en staan dan op de Steenenplaats; met haar sierlijken roskastanje vormt zij een aantrekkelijk punt van ons dorp.

„Gij moogt met alle recht zeggen: „van ons schoon dorp.“ Wie zou zich kunnen voorstellen, in zulk eene omgeving, op een eiland te zijn!“

Dat zeggen allen met u, die Texel bezoeken en dat getal neemt steeds toe: in den zomer om er te botaniseeren, want ons eiland bezit een rijken plantschat, in den herfst om te jagen. Hier worden planten aangetroffen, die men elders vaak vergeefs zoekt. Zoo groeit in de nabijheid van Brakenstein de

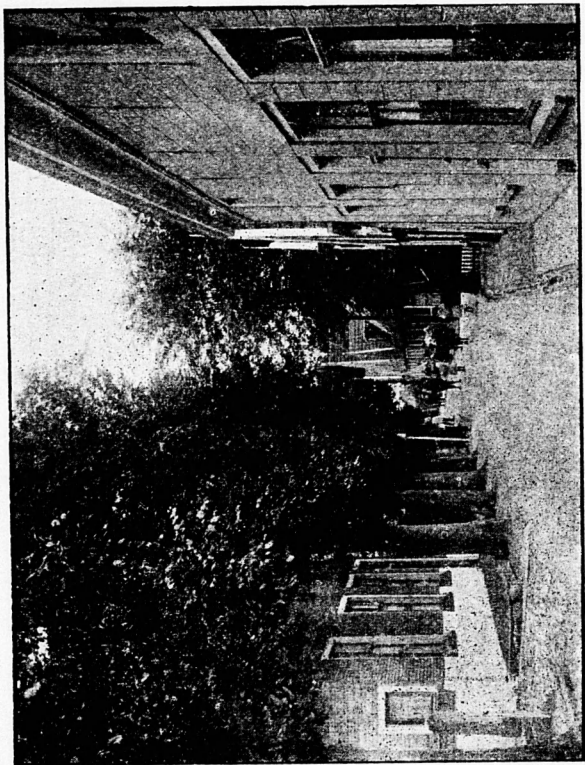
dierenetende plant. Als een mugje of vliegje een blaadje dezer plant aanraakt, sluit het zich om het diertje en verteert het geheel.

Gaan we nu de Koogerstraat door, dan zien we rechts „den boogerd“, waar groenten geteeld worden en die een kijkje overwaard is. Links is het lief gelegen gemeente-kerkhof, dat hoe langs zoo meer de plek wordt waar men zijne geliefde dooden ter rustplaats brengt. Recht voor u is de weg, die naar de Koog leidt, maar die we nu niet opgaan, omdat we ook de Waalderstraat moeten zien; we hebben dan tevens nog gelegenheid de Doopsgezinde Kerk in de Koogerstraat te bekijken. Hier zijn we terug op de Steenenplaats. Nu linksom en we zijn in de Waalderstraat. Bijzondere gebouwen kan ik u hier niet aanwijzen. De grintweg daar voert naar het landelijk dorpje De Waal.

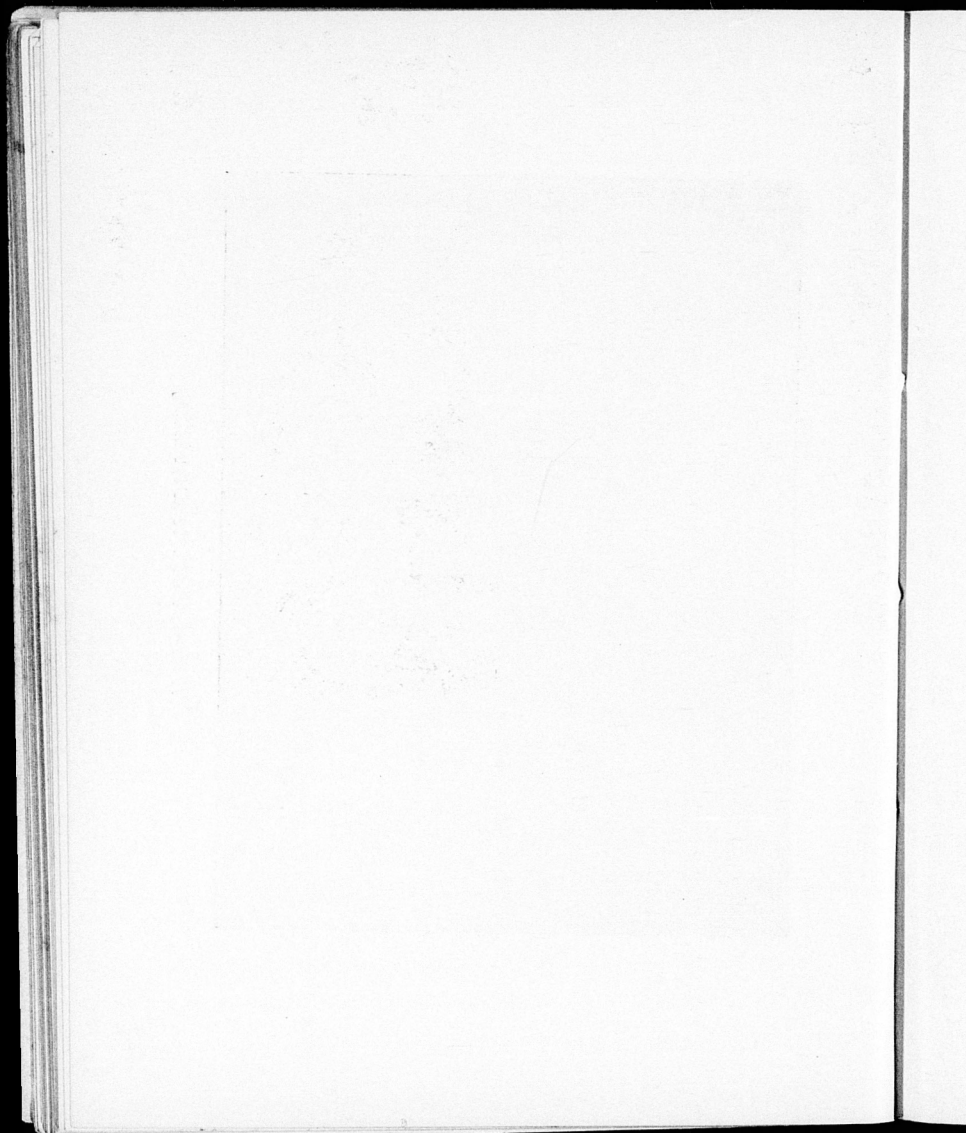
Wandelen we naar het Schilderend tot het doen van een prettig uitstapje. Onderwijl vertel ik u nog het een en ander van Den Burg.

Onze tegenwoordige burgemeester, H. W. de Joncheere, die op 8 Juni jl. zijn ambt aanvaardde, woont aan den Burg. Er is één predikant bij de Doopsgezinden, één bij de Hervorinden, terwijl de R. K. gemeente bediend wordt door een Pastoor, bijgestaan door een kapelaan.

De Herv. Kerk waaraan men in 1470 begon te bouwen, werd in 1481 voltooid. Ze is van binnen

Weverstraat te Den Burg.

lang 34.25 M., breed 18 M. en hoog 21 M. Aan Den Burg wonen 2 geneesheeren, 2 notarissen; er is eene apotheek; de afd. Texel van het N. O. G. heeft er haar middelpunt van vergaderen. De arrondissementen-bibliotheek is er gevestigd. De afd. van het Nut heeft er eene uitgebreide bibliotheek. Den Burg bezit een fanfarecorps en er is een muziekgezelschap „Trinitas“ (Kamermuziek.) Er bestaat eene rederijderskamer. Voorts is er eene Vrijzinnige kiesvereniging en eene R. K. kiesvereniging. Beide zijn afdeelingen der centrale kiesverenigingen te Helder.

Tot de nuttige instellingen behoort het zieken- en begrafenisfonds voor den kleinen burgerstand.

Maar nu zijn we op het punt waar we wezen moeten.

Het Schilderend, de Keet en Hoogenberg.

De inwoners van Den Burg noemen dit het *Schilderend*, omdat men dien kant uitloopt naar Oudeschild. Deze weg wordt heel wat beloopen en bereden. Een kwartier verder ligt de *Keet*, tot voor 30 jaren geleden slechts een houten gebouw, waarin een bierhuis gehouden wordt. De weg naar de Keet is wel wat open of onbeschadwd. Boomen

willen hier niet best aanslaan. Maar frissche lucht en warme zonneschijn zijn goed voor onze gezondheid. Het is de geliefkoosde weg, waar jongere en oudere heeren en dames wat de Amsterdammers noemen: hun *pantoffelparade* houden.

Onder de veranda der Keet (Café Burgzicht) drinken we even een glas melk. We zien dan meteen, hoe bekoorlijk Den Burg zich aan deze zijde vertoont.

We stappen nu op. Wacht, ziet eens! De weg splitst zich hier in drieën. Deze weg aan de oostzijde loopt door de laagte, de middelste is het landpad en de westelijke is de rijweg. De twee laatste wegen gaan over Hoogenberg. Deze heuvel is u zeker bekend uit de aardrijkskunde. Zijn hoogte is 15 M. boven A. P. Vroeger was de heuvel veel hooger. In 1481 werd hij afgeslecht en meer gelijk gemaakt. Een gedeelte er van werd tot een kerkhof aangelegd, zoo het heet. Er werd een kapel bij gebouwd (nabij het Doolhof), die op 1 Nov. 1482 aan St. Catharine werd toegewijd. Sedert bijna 3 eeuwen bestaat die kapel niet meer.

Wij zijn hier op het hoogste punt van den heuvel. Van hier heeft men het fraaiste gezicht over het eiland en de Zuiderzee.

Aan de helling dezer hoogte vinden we twee wegen: rechts gaat men naar het Kerkhof van Oudeschild, dat aan de Herv. en R. K. gemeenten behoort. Links komt men aan het Doolhof, een

fraai bosch, met verschillende lanen: de geliefde wandelplaats der bewoners van Oudeschild en Den Burg. Het Doolhof is eigendom van Texel. In het

Het Doolhof.

bosch is een heuvel, de Zeven Pannekoeken geheeten, met rustbank er op. Hij bestaat uit 7 aardlagen: hiervan de naam 7 pannekoeken.

Bij het bosch is een hoogte en kuil, uit mul zand bestaande. Wat Kraantje-Lek is voor de Haarlemmers, dat zijn de Zandkuil en de heuvel voor de jeugd van Den Burg en Oudeschild. Op *Pinksterdrie* haalt het jonge volkje daar het hart op.

Loopen we nu even verder, dan zien we de

boerderij Rozenhout, Weezenplaats en Brakenstein ook.
En dan terug naar Den Burg.

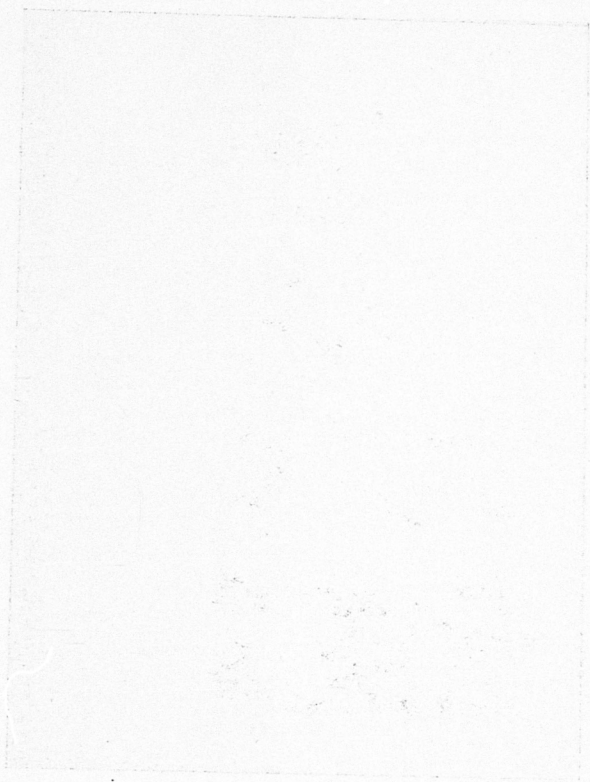
De Westen.

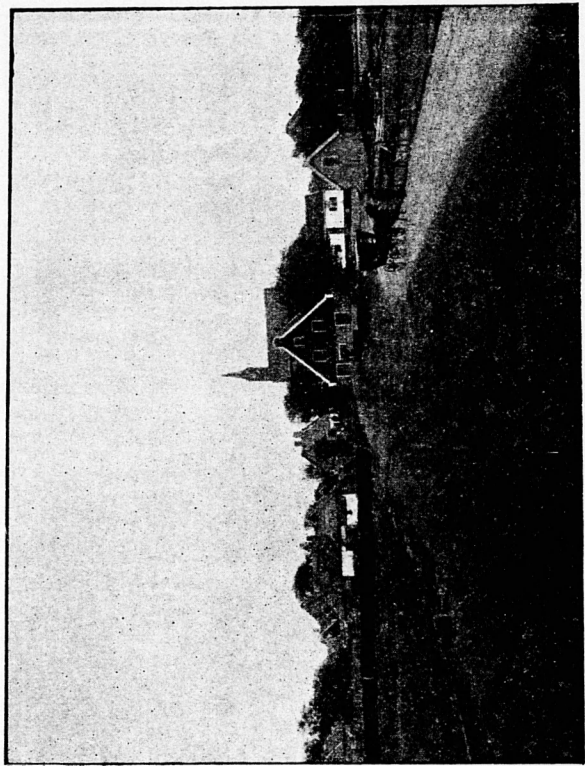
Dat was in vroeger eeuwen een schoon dorp en tevens — en dat is buiten kijf — het grootste en voornaamste. Een geacht plaatsgenoot te Den Burg bezit een oud handschrift (keuren enz.) waaruit dit blijkt. Thans vindt men er 15 à 20 huizen. De Westen behoort tot het gebied van den Hoorn, Het dorp bezat een grooten, hoogen toren, waarvan in 1710 de spits is afgeslagen. In 1571 deden de Watergeuzen hier eene landing, bedreven grooten moedwil en verbrandden, behalve het huis van den Schout aan den Burg (?) de kerk van de Westen, althans naar men zegt. In 1859 werd de oude Westertoren gesloopt. Niet ver van de plaats, waar hij stond, is nog een gewijd kerkhof.

Het gemakkelijkst bereikt men De Westen van uit Den Burg.

De Waal.

Zijt ge gereed, dames en heeren?
We gaan heden naar de Waal.

Gezicht op De Waal.

Het is schoon zomerweder en een aangenaam Zuidenwindje zal het genot van de wandeling verhoogen.

Wij zijn te uwer beschikking.

Uitstekend! We gaan de Waalderstraat door en zijn in een half uur aan de Waal. Ik deel u al vast het een en ander van dat eeuwenoude dorpje mee. Er is eene Hervormde en Doopsgezinde kerk. De eerste is op eene hoogte gebouwd. De Doopsgezinde predikant van den Burg treedt ook hier en te Oosterend op. Beide kerken zijn van een orgel voorzien.

Veepteelt en landbouw zijn hier het hoofdbedrijf. Aan de Waal is ook eene kaasmakerij, die met de beste kan wedijveren.

De openbare school is net, maar telt slechts een 25-tal leerlingen. Het H. d. S. wordt alleen bijgestaan door eene onderwijzeres in de nuttige handwerken. Aan dit dorp is ook een geneesheer gevestigd.

Tot de nuttige instellingen hier behoort een plaatselijk Nut en een Zanggezelschap. De Waal is telephonisch met de andere dorpen verbonden en bezit een hulppostkantoor. Het postkantoor is voor het publiek geopend op werkdagen des voorm. van 7.30 tot 9.30, des nam. van 12.30 tot 2.30 en des avonds van 6 tot 7 uur; op Zon- en feestdagen des voorm. van 7.30 tot 8.30 en des nam. van 12.30 tot 1.30. Het telefoonkantoor is geopend op werkdagen des

voorm. van 7.30 tot 11.30, des nam. van 12.30 tot 2.30 en des avonds van 5 tot 7 uur; op Zon- en feestdagen des voorm. van 7.30 tot 8.30 en des nam. van 12.30 tot 1.30.

In het laatste der vorige eeuw werd beoosten de Waal eene tumulus of Romeinsche begraafplaats gevonden. De heuvel, Sommeltjesberg geheeten, is sedert langen tijd reeds geslecht. Men vond er Romeinsche oudheden in, als: een ketel met een merk er in en den naam Mutufiof, voorts metalen in elkaar sluitende lepels met den naam Adrianus F, en andere huisgeraden. Een en ander is breedvoerig opgenomen in een beschrijving van Texel van zekeren J. Vos, die zijn boekje, dat in het gemeente-archief berust, in 1795 uitgaf, als ik mij ten minste niet vergis, wat het jaartal betreft. In datzelfde archief is ook een werkje, uit denzelfden tijd, behelzende: „Brieven over Texel.“

Maar onderwijl hebben we het dorpje bereikt en ben ik dus in de gelegenheid u het een en ander, wat ik noemde, aan te wijzen.

De Waal bezit een hulp-postkantoor en is telephonisch met het Hoofdkantoor verbonden. Dat is een groot gemak, want de Waal is ook telephonisch met de Cocksdorp en Oosterend verbonden. Op die beide plaatsen zijn geene geneesheeren gevestigd en bij plotselinge en ernstige ongesteldheden kan men dus even om den dokter telephoneeren.

Maar laten we nu naar Den Burg teruggaan, want te 12 uur zal het rijtuig gereed staan om ons naar het dorpje de Koog te brengen.

**Tubantia, Anna's Hofstee, Germania,
Erika, De Koog, Het Badpaviljoen.**

Wel, dat is flink, Dames en Heeren, dat ge tijdig ontbeten hebt, want we moesten van daag veel bezichtigen. Daar het prachtig en toch niet te warm weer is. stel ik u voor te gaan wandelen.

Pardon, we zullen rijden en stappen nu en dan uit.

Zooals u verkiest. Ingestapt dan. De Koogerstraat door, langs „Buitenlust,“ rechtsaf. De weg is best. Nu weer links. Daar vóór u is de hofstede „Hermanshoeve.“ Zuidwaarts er van bevindt zich eene uitgestrekte miendgrond. Als we niet uitstappen, rijden we rechtsaf en bevinden ons weldra bij den bekenden theetuin. Wil men kinderen eens lustig laten spelen, wippen, schommelen, in dezen tuin kan men terecht.

Hier zijn we bij „Tubantia,“ Gelijk we reeds zeiden, was de eigenaar dezer hofstede de eerste, die hier op Texel de bloembollenteelt invoerde, zij verkreeg langzamerhand eene grootere uitbreiding.

Op „Tubantia“ willen we een kijkje nemen en ons op de hoogte stellen van teelt en oogst der

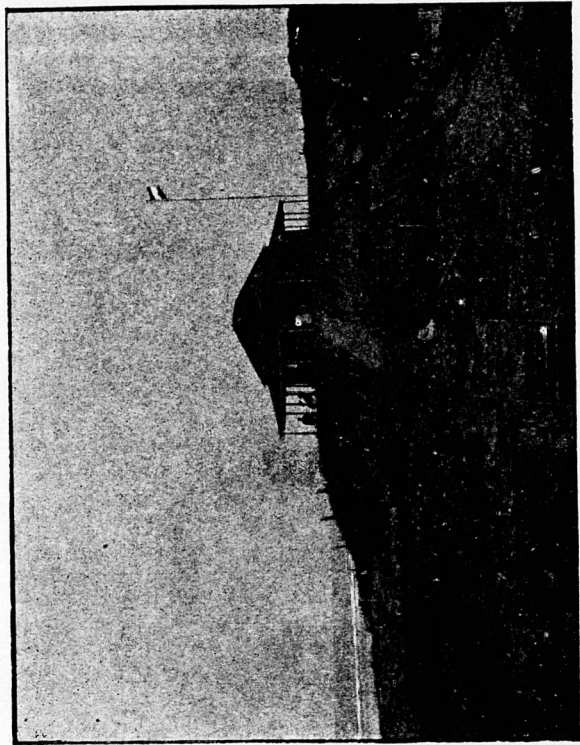
bollen, welke bloemen in het vroege voorjaar zoozeer het oog bekoren. De toegang wordt ons met genoegten gegund. Eilanders zijn gastvrij in hooge mate en de Texelaars zijn tegenover vreemdelingen steeds voorkomend.

Van „Tubantia“ naar „Anna's Hofstee“ is een klein uitstapje.

„Anna's Hofstee“ is 10 H.A. groot, bezit een park, voorts een Hoenderpark „Dr. Schlegel,“ $\frac{1}{2}$ H.A. beplant met aardbeistruiken, allerlei vruchtboomen, eene bloembollenkweekerij, moestuinen, aardappel- en graanvelden enz. Men houdt er koeien, ezels, schapen, geiten, ezinnen enz., zoodat men er alle soorten van melk bekomen kan. Westwaarts en zuidwestwaarts van „Anna's Hofstee“ liggen twee bosschen, 7 en 5 H.A. groot.

Nu naar de kweekerij van den heer Stiggelbout, die ook te Hillegom verscheidene hectaren voor de bloembollenteelt bezit. Deze plaats hier heet „Germania“ en is een bezoek overwaard.

Aan „Germania“ grenst de hofstede „Erica“ van de Gebr. Schumaker. Op deze hofstede bevindt zich eene bloembollenkweekerij, genaamd „No pains, no gains.“ Er worden gekweekt Hyacinthen, Tulpen, Narcissen, Crocussen, enkele en dubbele Galantussen, Leliën, Gladiolussen enz. Achter het gemeente-kerkhof, aan het einde der Koogerstraat, die we doorreden, bezitten deze heeren eene bloemisterij. De

Badpaviljoen Koog.

firma heeft, evenals de andere bloembollenkweekers, eene uitgebreide handel op Engeland.

Wandelen we nu naar het dorpje Koog.

De Koog.

De grindweg loopt gedeeltelijk over de miend en verder door het dorpje. In vroeger tijd was dit een bloeiend dorp, vooral in den tijd der groote visscherij of walvischvangst. Men beweert, echter ten onrechte, dat de Koog eenmaal de hoofdplaats van Texel was. Vele commandeurs der groote visscherij woonden er en groote welvaart trof men er aan. Er is nog eene *boet* (schuurtje) die den naam van „De Walvisch” draagt.

Met het tenietgaan der zooeven genoemde visscherij verdween de welvaart van dit dorp. De inwoners bestaan van veeteelt. Hier bestaat ook eene kaasmakerij die een zeer goeden naam heeft. We bezichtigen haar even. De Herv. gemeente bezit hier eene kerk. Deze gemeente is met de Herv. gemeente aan de Waal vereenigd. Elk dezer gemeenten heeft een eigen kerkeraad en eene eigene kerkelijke administratie. De kerk is in 1632 gebouwd. De R. Katholieken behooren tot de gemeente te Den Burg, terwijl de Doopsgezinden ook hunne gemeente aan Den Burg hebben. *Dit* is de openbare school. Het H. d. S.

wordt door één onderwijzer bijgestaan. Even verder is de woning van den telephonist der kustwacht, hij is tevens opzichter der reddingsmiddelen. Links van de school woont de onderstrandvonder dezer plaats. Richtten we nu onze schreden naar de duinen. Prettig, niet waar, dat klimmen! Hier zijn we op het hoogste duin, 88 voet boven A.P. De kaap strekt tot een baken in zee voor de zeelieden.

Vroeger strandden hier vele schepen; sedert 1864 is dit veel verminderd; de vuurtorens te Huisduinen en achter Eierland en de verbetering en uitbreiding van het loodswezen droegen daartoe veel bij. Dalen we de duinen af! In deze schuur bewaart men de reddingsboot. De bemanning der boot woont te Oudeschild. Zij heeft al menig menschenleven gered. Zoo'n redding te midden van de woedende elementen te zien bewerkstelligen, is aangrijpend. Dan krijgt men eerbied voor den eenvoudigen visserman, dat verzeke ik u.

En nu nog een kijkje in het Badpaviljoen, dat, naar we hopen, nog eens zal vervangen worden door een flink badhotel. Zie dit strand! Kent ge een breeder, vlakker, zindelijker? Ge vindt het nergens beter. Het strand van Scheveningen is er niets bij. En wie werkelijk versterking van krachten, herstel van gezondheid zoekt, die vindt geen beter en aanbevelenswaardiger oord. De Texelsche hotels kunnen er zijn, dat verzeke ik u. Komen er badgasten, dan

komt er ook een tram: daaraan is geen twijfel.

Weet u, wat mij verbaast?

Wat bedoelt gij?

Dat men het oog nog niet heeft gevestigd op Texel om er eene vacantie-kolonie te plaatsen. Vacantie-kolonies zijn thans in alle werelddeelen gevestigd; zij zijn een eisch van onzen tijd. De zorg voor het misdeelde zwakke stadskind, dat, in de achterbuurten wonende, gebrek aan licht en frissche lucht heeft, is een edel werk. Bovendien, wat zouden jongens uit den gegoeden stand hier eene uitstekende gelegenheid hebben in den vacantiетijd onder flink opzicht te genieten, lichaam en geest te verfrischen. Wie over zoo'n vacantie-kolonie, of de gelegenheid om kinderen van gegoede ouders hier eene aangename vacantie te bezorgen, wil correspondeeren, wende zich tot het commissielid der Vereeniging tot bevordering van het vreemdelingenverkeer, den heer J. K. G. Muller, hoofd der School te Oudeschild.

Texel te ver van de centrums?

Uit Amsterdam bereikt men Texel binnen den tijd van $3\frac{1}{2}$ uur. In den zomer is, zooals we reeds opmerkten, een zeetochtje een pretje.

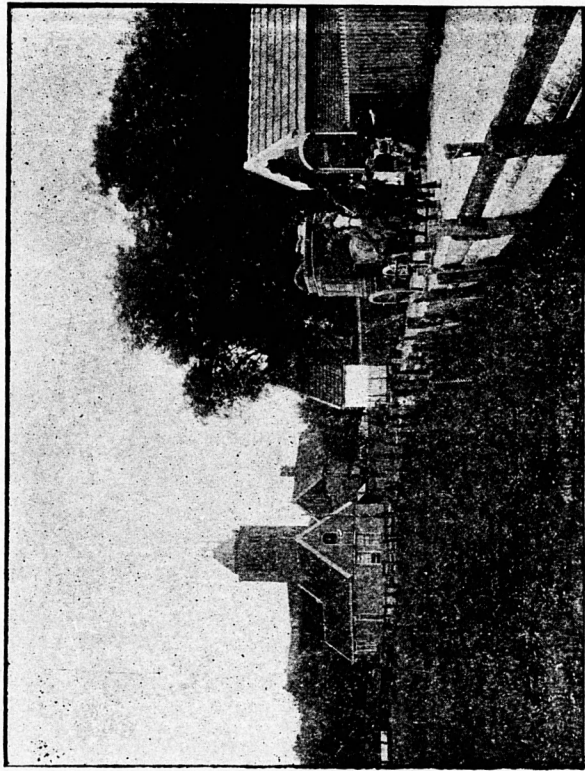
Gaan we nu nog naar „de Nederlanden.“

Wij rijden in Noordelijke richting langs de duinen en bereiken weldra het einddoel van onzen tocht: „de Nederlanden. Die vruchtbare plek grond vormt met recht eene oase te midden der duinen; we wan-

delen er door. Aan den noordoostpunt vinden we nog een oude eendenkooi en een konijnenpark. Hier begint tevens de zanddijk, in 1628. 1629 en 1630 aangelegd. Westwaarts van Eierland en tot het noorden doorgetrokken. Ziezoo! we gaan naar het badpaviljoen terug, nemen een bad in de Noordzee en rusten een wijle; dan gaan we naar den Burg terug om te dineeren en vervolgens het concert van het fanfare-corps in ons schoon park bij te wonen. Wij kunnen ook nog profiteeren van de bijeenkomst der ledenvergadering van de afdeeling Texel der Hollandsche Maatschappij van Landbouw. Deze afdeeling werd in 1852 opgericht en is steeds ijverig werkzaam in het belang van landbouw en veeteelt. Haar hoofdzetel is den Burg. Van ouderen datum is de afdeeling der M. t. N. v. 't. A., die in 1812 werd opgericht.

Oosterend.

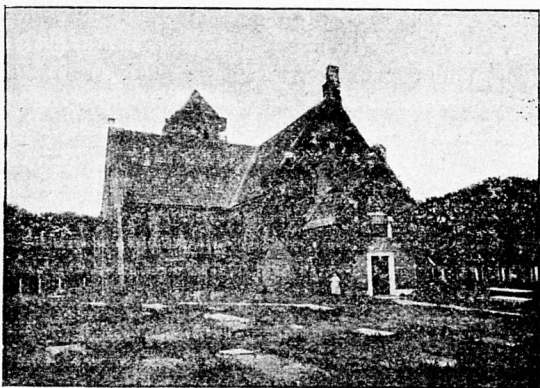
Nog een paar aardige tochten resten ons, die we per rijtuig of fiets doen. Eerst gaan we naar Oosterend. We rijden door de Waalderstraat, den grindweg langs, door de Waal, langs eenige buurtschappen en vruchtbare weiden en zijn in den tijd van nog geen uur te Oosterend. Hier wonen visschers en veehouders. Men vindt er eene kerk van de Herv. gemeente.

Gezicht op Oosterend.

gebouwd in 1666, eene kerk der Geref., eene der Doopsgez. en eene hulpkerk der R. Katholieken. Er is eene openbare school en eene Christelijke. Deze laatste werd in 1887 gesticht. Oosterend bezit een

Ned. Herv. Kerk te Oosterend.

hulppostkantoor en is, evenals de andere dorpen, telephonisch met het telegraafnet verbonden. Het hulppostkantoor is geopend van 9—12 's voormiddags en van 5—7 uur 's namiddags; Zondags van 11 uur 's voormiddags tot 1 uur 's namiddags. Het telefoonkantoor is geopend van 7.30—11.30 uur 's voormiddags en van 12.30—2.30 uur en van 5—7 uur

selijk Nut en een Rederijkerskamer. Vroeger woon-
den hier vele schelpvisschers. Sedert er een paar
stoom-schelpbaggermachines in de vaart zijn gebracht,
moesten de visschers verhuizen of bij den landbouw
een heenkomen zoeken. Verscheidene gezinnen emi-
greerden naar Amerika.

Het hulppostkantoor is telephonisch met den
Burg, telegraphisch met Vlieland en Terschelling
verbonden en is geopend op werkdagen des voorm.
van 7.30 tot 11.30 uur en des nam. van 12.30 tot
2.30 en van 5 tot 7 uur. Op Zon- en feestdagen
des voorm. van 7.30 tot 8.30 en des nam. van
12.30 tot 1.30 uur.

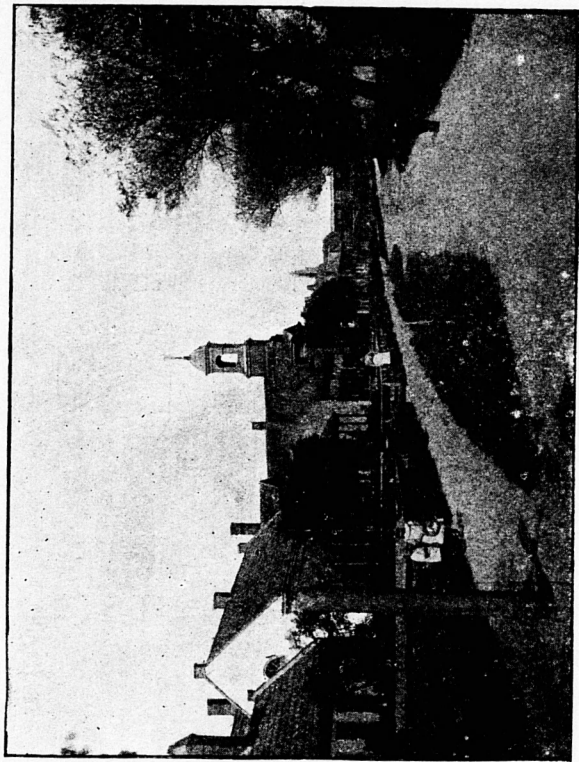
Het brievenvervoer naar Vlieland en Terschelling
heeft van hier plaats. Hier is ook eene reddingsboot
gestationneerd, welker bootsman en bemanning te de
Cocksdoorp wonen.

Gaan we nu naar den vuurtoren. In een
klein half uur zijn we er. We spraken er reeds van
en

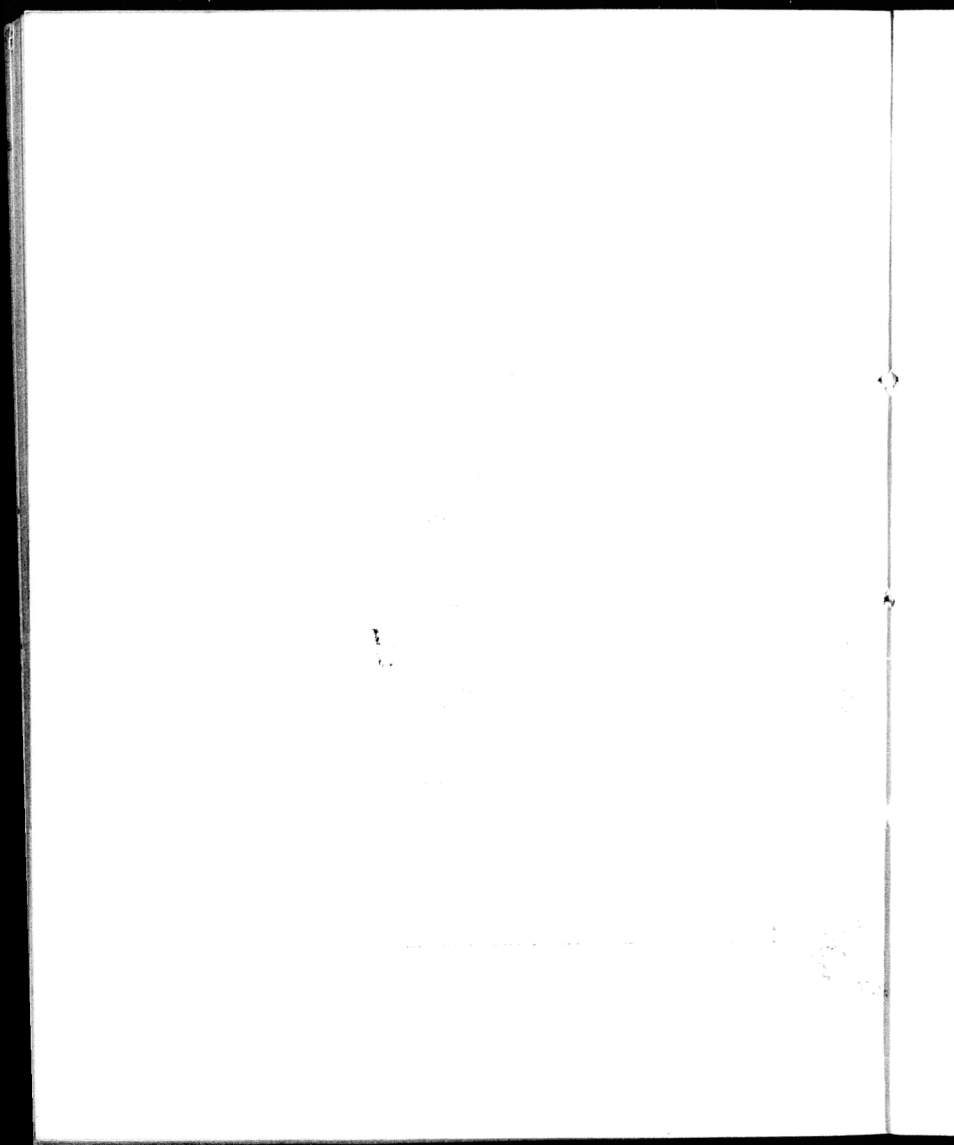
Is het niet wat ver?

Gekheid, dames en heeren! Die Texel bezoekt,
moet den vuurtoren beklimmen.

Zie zoo, we zijn er! Wendt den blik nu eens
naar de Noordzee. Prachtig, niet waar? Een der wa-
kers zal wel zoo vriendelijk zijn ons rond te leiden
en ons de werking der machine te verklaren. De
opzichter wil ons stellig ook wel het een ander mee-

De Cocksdorp.

deelen. De vuurtoren doet ook dienst als kustwacht en is daartoe met het telegraafnet verbonden.

We gaan nu den Postweg, die naar Den Burg leidt, langs en rijden dus door den polder Eierland.

Eierland.

Als ge nu let op de namen van de volgende boerderijen, dan kunt ge zonder gids, 't zij dat ge loopt, fietst of per rijtuig van de Cocksdorp naar den Burg gaat, zelf den weg gemakkelijk vinden. Van Cocksdorp komende. gaat men langs Sir Robert Peel en slaat den eersten dwarsweg links in; aan het eind van dezen weg staat een openbare school; hier slaat men rechtsom; nu gaat het rechte uit, en komt dan links langs „Ruimzicht“ en „Vruchtbaaroord“ en rechts „Padang“ latende liggen, bij eene herberg. Hier gaat men links af, en bereikt weldra de Waal. Tegenover „Vruchtbaaroord“ is een tweede openbare school in Eierland.

Eierland ontving zijn naam naar het verbazend groot aantal eieren van allerlei soort, dat men hier vond, vóór de bedijking. Het was vroeger een afzonderlijk eiland, maar werd in 1835 bedijkt en met Texel vereenigd. Het geheele Eierland beslaat eene oppervlakte van 8000 Hectaren, Parallel met den

Hoofdweg, maar 1280 meter westelijker, ligt de (oude) postweg. De Hoofd- en Postweg zijn door vier dwarswegen vereenigd.

De vruchtbaarheid van Eierland is niet toemende. Landbouw en veeteelt zijn er de bronnen van bestaan.

Het dorp de Waal is met de Koog door een rijweg verbonden; deze loopt langs den polder Waal en Burg.

We zoeken thans ons logement aan den Burg weer op. De hotelhouder zou het diner anders gereed hebben, voor wij arriveerden.

Toegift.

Texel bezit alle grondsoorten, die men in Nederland aantreft, behalve Limburgsche klei.

Het hoornvee van Texel is van uitmuntende hoedanigheid. Paardenfokkerij gelukt hier goed. De schapenteelt is de voornaamste bron van bestaan. De wol der Texelsche schapen is fijn, maar minder geschikt tot het weven van laken. De groene kaas is vermaard.

Jaarlijks worden ruim 20000 lammeren naar elders verzonden, voornamelijk naar de Leidsche markt.

De liefhebbers der jacht vinden hier in het

najaar *vinken, leeuweriken, lijsters, hout- en watersnippen, wilde eenden, smienten, pijlstaarten en talingen, hazen en konijnen.*

Kieviten treft men op Texel nog bij menigte aan. Het zoeken van de eieren dezer vogels levert in April menigen werkman een aardig voordeeltje op.

Meeuwen, zeepapergaaien en zeezwaluwen treft men hier ook aan.

Visch wordt op Texel weinig aangevoerd. Onze visschers brengen hun vangst te Helder en IJmuiden aan den afslag. De zeepaling (grauwe) die in het najaar langs de Zuiderzeekust gevangen wordt, is zeer fijn van smaak en geldt van 25 tot 75 cents per $\frac{1}{2}$ KG. Baars wordt in de wateren van Waal en Burg gevangen.

De landbouwproducten zijn voornamelijk: tarwe, rogge, gerst, haver, koolzaad, erwten, paardenboonen, aardappelen en koolrapen. Vlas wordt minder dan voorheen, meekrap in het geheel niet meer verbouwd. Op de bijenteelt begint men zich meer toe te leggen. (Anna's Hofstee.)

Rijks-Post- en Telegraafdienst op Texel.

KANTOREN.	Uren van openstelling voor het publiek. (Greenwichtijd.)		Zon- en Feestdagen.	
	Werkdagen			
	's morg.	nam. 's av.	's morg.	nam.
Post- en Telegraafkantoor te Den Burg...	7.30—11.30	12.30—2.30 5—7	7.30—8.30	12.30—1.30
Hulppostk. De Cocksdorp	7.30—11.30	12.30—2.30 5—7		
Telefoonkantoor	7.30—11.30	12.30—2.30 5—7		
Hulppostk. Oostereind .	9—12	5—7	11—1	
Telefoonkantoor " . . .	7.30—11.30	12.30—2.30 5—7	7.30—8.30	12.30—1.30
Hulppostk. Oudeschild .	7.30—11.30	12.30—2.30 5—7	7.30—8.30	12.30—1.30
Telefoonkantoor " . .	7.30—11.30	12.30—2.30 5—7	7.30—8.30	12.30—1.30
Hulppostk. De Waal . .	7.30—9.30	12.30—2.30 5—7	7.30—8.30	12.30—1.30
Telefoonkantoor " . .	7.30—11.30	12.30—2.30 5—7	7.30—8.30	12.30—1.30
" " Den Hoorn.	7.30—11.30	12.30—2.30 5—7	7.30—8.30	12.30—1.30
" " Eierlandsche				
Vuurtoren	7.30—11.30	12.30—2.30 5—7	7.30—8.30	12.30—1.30
" 't Hornijje.				
Telephonische inrichting.	7.30—11.30	12.30—2.30 5—7	7.30—8.30	12.30—1.30

Abonneert U

OP DE

NIEUWE TEXEL-

Algemeen Nieuws-

SCHIE COURANT.

en Nieuwsblad.

Groen en zwart
Toxelsch in het hart.

Versijnt Woensdag en Zaterdag.

wij huldigen het goude

Abonnementsprijs, 3 mnd. voor

Den Burg

35 ct.

Voor alle andere plaatsen in No-
derland

50 ct.

Advertentie van winkeliers drie
maal opgegeven, worden twee
maal in rekening gebracht.

BUREAU:

Warmoesstraat,

DEN BURG,

TEXEL.

Advertentien worden naar plaatsende
berekend.

Van 1 tot 5 gewone regels 25 ct.

Iedere regel meer 4 ct.

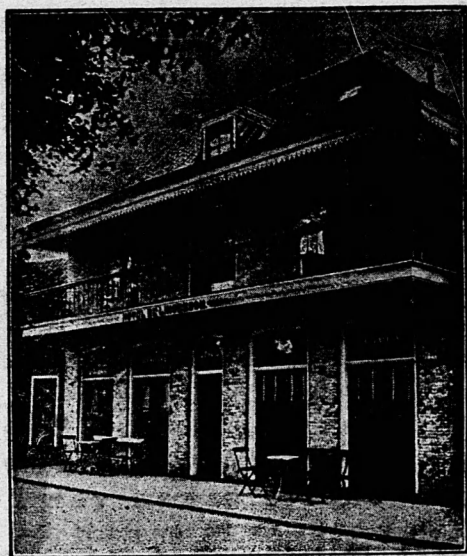
bij abonnement belangrijke reductie.

Leest ge dit blad, dan zijt ge steeds bekend met alle verkoop-
pingen en verpachtingen, die op Texel plaats vinden, alsmede vogel-
en jachtijd, badseizoen enz.

Hôtel „DE LINDEBOOM”.

J. BRUJN Az.

Chef de Cuisine.

Hôtel Pension.

Den Burg op Texel.

Hotel „Oranjeboom,”

WED. P. DALMEIJER.

Café — — Restaurant.

Groeneplaats, DEN BURG.

wordt het reizend publiek beleeft aanbevolen.

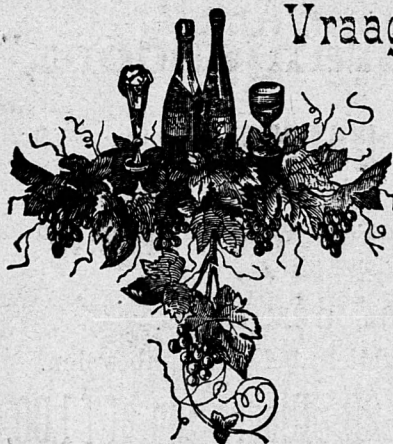
Logies met ontbijt f 1.20 Diners van af f 1.00.

W. G. RIEË,

Warmoesstraat, — Den Burg, — Texel.

Algemeen Advertentiebureau.

Advertentien voor alle Binnen- en Buitenlandsche
Dag- en Weekbladen worden zonder prijsverhooging
aangenomen.

Vraagt en drinkt
Grieksche

Muscaatwijn.

Zeer aangenaam
van smaak
en versterkend.

Zeer aanbevolen.

Verkrijgbaar in Café „DEN BURG”.

De Texelsche Snelpersdrukkerij,
Warmoesstraat, Den Burg,

levert :

1000 Handels-enveloppen, met firma, voor f 1.50

1000 Briefkaarten, met firma, voor f 1.50

100 Visitekaarten van af 35 cts.

100 Adreskaarten van af 50 cts.

t
„Het Wapen van Amsterdam”,
te Gosterend op Texel,
wordt het reizend publiek aanbevolen.
W. KOPPEN IJz.

Stations-Koffiehuis

van *Wed. J. BIJL*,
Haven, Oudeschild — **TEXEL**.
CAFÉ en LOGEMENT.
Prima consumptie — Billijke prijzen.

Eerste Nederlandsche Rijwielfabriek.

Directeur : H. BURGERS, Deventer.

Heerenrijwielen van af f 105.—.
Damesrijwielen „ „ „ 110.—.
Burger's ACATÈNE

is het goedkoopste en beste kettinglooze RIJWIEL.
Prijs f 200.— en f 225.—.

Uitsluitend Rijwielhandel.
H. S T I K K E L,

Hof B, 13 Alkmaar,

Eondsrijwielhersteller.

Grootste Rijwielhandel.

Amerikaansch-

Engelsch- en Hollandsch fabrikaat.

CRESCENT

AJAX

ZWALUW

SIMPLEX

SWIFT

RUDGE WHITWORTH

} **Amerikaansch**

} **Hollandsch**

} **Engelsch**

steeds voorradig.

**Tevens een groote keuze gebruikte Rijwielen,
voor lage prijzen.**

Grootste en goedkoopste Reparatie-Inrichting.
Verhuren, nikkelen, moffelen en ruilen.

f a b r i k a a t

Badpaviljoen Noordzeestrand KOOG — TEXEL.

't Paviljoen, gebouwd op een der hoogste duinen, biedt een onvergelykelyk schoon aanzicht over een groot deel van Texel en op de Noordzee.

Het strand is het schoonste en veiligste van geheel Nederland!

De gelegenheid voor Baders is éénig.

Ververschingen en amusementen staan tegen billijk tarief bezoekers ten dienste.

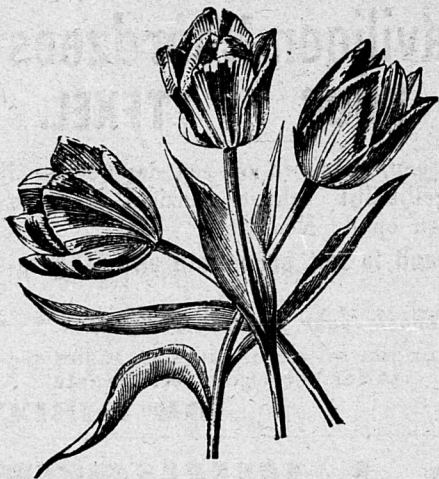
DE DIRECTIE.

P. J. KIKKERT,

Den Burg, Texel,

Stalhouder.

Verhuurder van Paard en Rijtuig.

Bloembollenkweekerij
„GERMANIA”,
VAN
J. M. STIGGELBOUT,
EVERSTEKOOG — TEXEL,
EXPORT en IMPORT.

Gebroeders Schumaker,
Bloembollenkweekers en Mos-Handelaren,
DEN BURG — TEXEL.

Bloembollenkweekerij „No pains, no gains”,
gelegen op de Hofstede „Erika“, te Eversteekoog.
Bloemkweekerij „Welgelegen”,
nabij Den Burg.

D. HAALDER HZ.,
Koek- en Banketbakker,
Hoogerstraat 21,
Den Burg - Texel.

**Texelsche
Snelpersdrukkerij.**

Warmoesstraat. Den Burg,

*levest alle Kantoor- en
Handelsdrukkerijen.*

Het werk.

Concurrerende prijzen.

*Monsters en modellen
op aanvraag verkrijgbaar.*

Hoenderpark „DOCTOR SCHLEGEL”,
Bijenpark „DOOR IJVER VRUCHTBAAR”,
Groenten-, Vruchten-, Zaad-, Bloemen-, Bloembollen-
kwekerij en Veefokkerij „ANNA's HOFSTEE”,
t. TEXEL.

Levering van melkverse Eieren, exquisite kwaliteit en smaak, fijne
Tafelhonig en mee, Zaaizaad van verschillende gewassen, door geheel
Nederland in elke verlangde hoeveelheid.

Nadere inlichtingen en Prijscurant worden op aanvraag toegezonden
door den Eigenaar

TEXEL.

J. H. MOOJEN.

Handels-

Kantoor-

en Schrijf-
behoeften.

LUXE

Postpapieren.

drukwerk.

W. C. REIJ.

Warmoesstraat,
DEN BURG — TEXEL.

Boekhandel.

Advertentie-

LUXE-

huishoudelijke
artikelen,
Bijonderingen.

Goud-

en
Zilverwerken

bureau.

AANBEVELENSWAARDIGE ADRESSEN.

Café „Den Burg“.
Groeneplaats — Den Burg,
Café Restaurant.

I. J. Brouwer,
Stalhouder en Vrachtrijder,
Weverstraat,
DEN BURG.

J. Rijk Jr.
Groenten- en Fruithandel,
Weverstraat — Den Burg.

A. DROS Albzn.
n Tabak en Sigaren,
Steenenplaats,
Den Burg, — Texel.

C. BAKKER Cz.
Zadelmaker,
Binnenburg — Den Burg.
Reparaties aan machineriën.

Logement „De Hoop“
J. BUIJS.
De Cocksdorp — Texel.

C. J. BAKKER,
stalhouder en vrachtrijder
Koogerstraat, Den Burg.

„De Vergulde Rikkert“
Café Restaurant,
Gravenstraat 95, — DEN BURG.
Aanbevelend, **R. Moojen.**

G. D. KOOIMAN,
Omnibus-onderneming.
Den Burg, — **TEXEL.**
Verstrekt op aanvraag rijtuig.

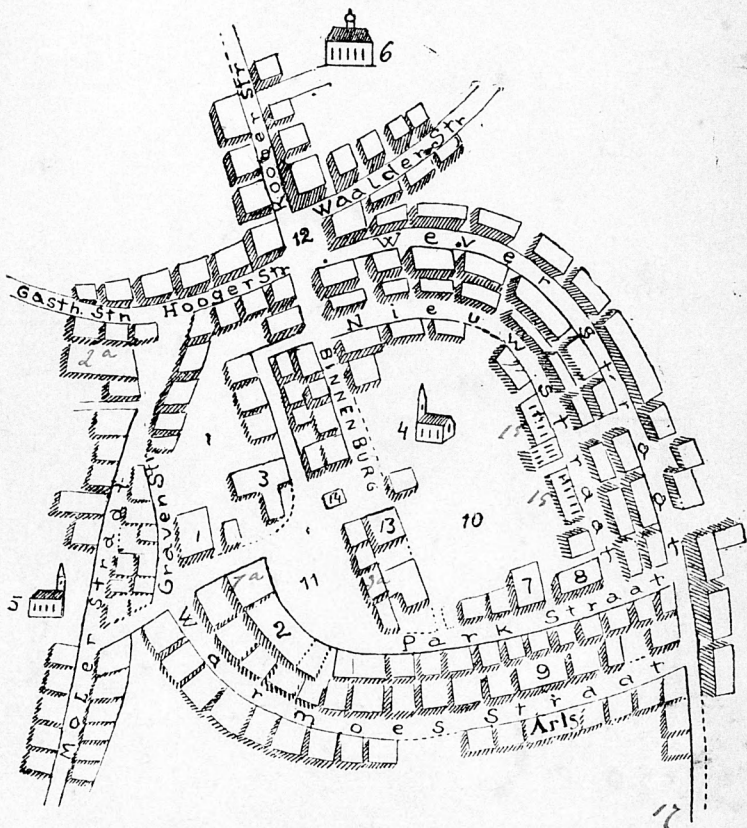
Wed. J. EELMAN,
In Tabak en Sigaren,
Groeneplaats,
DEN BURG, **TEXEL.**

J. P. NOORDIJK,
Boekhandel en
aanverwante artikelen.
Weverstraat, Den Burg.

Texelsch Vee- en Goederenvervoer
per stoombooten „Purmerend“ en
„Burgemeester van Alkmaar.“
Agenten: **C. Kuijper Cz.**
C. M. Koorn.
Commissionairs in vee.

Plattegrond van Den Burg.

1. Hotel de Zwaan. 1a. Hotel de Oranjeboom. 2 Hotel de Lindeboom.
 2a. Café De Vergulde Kikkert 3. Hotel Texel. 3a. Café Den Burg. 4. Herv.
 Kerk. 5. R. C. Kerk. 6. Doopsgez. Kerk. 7. Post- en Telegraafkantoor.
 8. Weeshuis. 9. Drukkerij Nieuwe Texelsche Courant. 10. Park. 11. Groene
 Plaats. 12. Steenen Plaats 13. Raadhuis 14. Waag. 15. Openbare Scholen
 16. Algemeene Bewaarschool. 17. Aankomst diligence.